RADIOGRAFIA SERVICIILOR SECRETE ROMÂNEŞTI pag. 14

Nr. 15 (270)

22

12–18 aprilie 1995

TAROM – dincolo de catastrofă

pag. 10–11

NICOLAE GHEORGHE

secretarul Federaţiei Romilor

INTERVIU

pag. 8–9

ROGER KIRK ŞI MIRCEA RACEANU, ROMÂNIA VERSUS STATELE UNITE. DIPLOMAŢIA ABSURDULUI, 1985–1989

pag. 14

EMIL HUREZEANU

Şoriceii din bucătărie

Într-un recent articol – o sumă de opinii normative, dacă se poate spune aşa –, ambasadorul american la Bucureşti, Alfred Moses, punea cîteva puncte pe „i" în privinţa şanselor României în faţa unei opţiuni majore: reformă promptă sau stagnare şi instabilitate. Ambasadorul îşi semna punctele de vedere într-un important ziar american, fără complexe sau inutile precauţii diplomatice. Din fericire, ambasadorii, americani îndeosebi, procedează uneori şi aşa, înainte de a se îmbolnăvi de boala profesională a diplomaţilor peste ţări şi mări – *„clientitis"*; un fel de supra-acomodare cu ţara reşedinţei temporare, care te face să-i îndrăgeşti defectele mai mult decît să-i judeci critic calităţile. Ambasadorii americani la Bucureşti, în ultimii 4–5 ani, s-au dovedit însă rezistenţi, o vreme, la *„clientitis"*. Fostul ambasador Davis anunţa, cu un an şi jumătate în urmă, că Statele Unite vor privi cu maximă îngrijorare o coaliţie, mereu anunţată, a partidelor naţionaliste cu PDSR, iscînd şi supărări în tabăra guvernanţilor, dar şi o aminare a cununiei civile, sau militare, a părţilor. Pînă la urmă, şi ambasadorul Davis s-a retras din România, tot mai convins de şansele ei de democratizare, şi coaliţia naţional-ex-comuniştilor a prins corpul cunoscut (A. Păunescu + C.V. Tudor), confirmînd un dicton politic german, potrivit căruia „ceea ce creşte împreună rămîne alături".

Acum, ambasadorul Moses revine, cu un deget arătător ridicat, privindu-şi în ochi gazdele de la Cotroceni şi Palatul Victoria: „Dacă vreţi să depăşiţi cu bine negocierile, acum, într-o fază critică (confirmată şi după apariţia articolului), cu FMI şi Banca Mondială, treceţi la reforme: adoptaţi legea privatizării, o lege a bursei, o politică financiară şi socială de austeritate. Observaţiile ambasadorului american reflectă şi opiniile opoziţiei democratice, şi pe cele ale partenerilor occidentali ai României. Dl. Moses, bun şi mai vechi cunoscător al României, nu descoperea America, făcînd aceste constatări, chiar dacă, la fel ca primilor exploratori ai lumii noi, i s-a întîmplat să creadă că a nimerit ţinta şi atunci cînd nu era cazul. Domnia sa se referă la aşa-numitele „mişcări din 1991, cauzate de declinul nivelului de trai", pe care politicienii României n-ar trebui să le uite. Ambasadorul se referă oare la mineriada din septembrie 1991, căruia i-a căzut pradă guvernul Roman? Probabil. Lucrurile sînt însă mai complicate, şi politicienii români îşi amintesc probabil şi cine, şi cum a pus la cale valul de nemulţumire al oamenilor muncii. Şi **cine, şi cum, şi cît**, pentru că nemulţumirea oamenilor muncii s-a oprit la porţile Palatului Cotroceni. Cauzele răsturnării guvernului Roman, în septembrie 1991, ţin de zona unor intervenţii ale d-nilor Iliescu şi Măgureanu, cu sprijinul nucleului dur militaro-neo-securist, mai mult decît de disperarea populaţiei. Sau poate dl. Moses, ştiind bine toate acestea, tocmai asta vrea să reamintească actualului guvern Văcăroiu?

Mai către sfîrşitul articolului său din *International Herald Tribune* – republicat în traducere şi în presa românească –, dl. Moses devine, din observator lucid al realităţii prozaice, un inspirat, metaforic înainte-mergător: „România traversează un moment critic în negocierile cu FMI şi Banca Mondială. Rezultatul acestor negocieri va decide dacă România, asemenea Cenuşăresei din poveste, va avea şansa de a dansa cu Prinţul, sau se va întoarce să-şi petrecă zilele alături de şoriceii din bucătărie" – scrie domnia sa.

Am avut, citind aceste rînduri proorocitor-dubitative, cîteva, îngrijorate, nedumeriri.

Legile bursei, privatizării, falimentului au fost şi, vorba activistului, vor fi din ce în ce mai votate. Negocierile cu FMI şi Banca Mondială vor avea, poate, un oarecare succes de etapă; guvernul promite, bancherii oricum trebuie să mai aştepte o vreme, ca să vadă cum se respectă promisiunile. Guvernul Văcăroiu nu poate şi nu este capabil să accelereze privatizarea marelui sector de stat atîta vreme cît intenţionează, alături de Palatul Cotroceni, reduta militaro-neo-securistă şi grupurile de presiune conspirate în capitalism cu faţa comunistă, să rămînă la putere. Înseamnă că România nu va dansa prea repede cu Prinţul. Mă tem, pe de altă parte, că România nu va dansa cu Prinţul nici dacă d-nii Watson & Comp. vor pleca satisfăcuţi de la întîlnirea cu d-nii Văcăroiu & Comp.

Cine este, de fapt, Prinţul, în cazul nostru? Aceasta este o nedumerire a cărei nedezlegare produce melancolie, cum se spune în presa intelectuală din ţară.

Alternativa dansului cu Prinţul, a cărei probabilitate produce de-a dreptul fiori anti-melancolici, ar fi deci şoriceii. Sau rămînerea în bucătărie cu aceiaşi. Cine sînt şoriceii? Unde este bucătăria, cine are planul casei (comune? de la Atlantic la Urali?). Şoriceii din bucătărie sînt, cum ar spune eseistul austriac Kaltenbrunner, **popoarele fără sex-appeal**? Balcanicii cumva? Ortodocşii impenitenţi, populist-naţionaliştii sub-balcanici, istro-danubienii irecuperabili, amicii URSS?

Îmi lipsesc instrumentele de-codificării unui mesaj diplomatic atît de metaforic. Tentaţia real-politicii discursului machiavelic devine atît de irezistibilă, încît explicaţia adjunctului ministrului de Externe al Federaţiei Ruse, privind importanţa României pentru Moscova, se transformă în prima cursă de şoricei din bucătărie: „Sîntem interesaţi într-un dialog cu România, în primul rînd pentru că, **în mod natural, această ţară ne este foarte apropiată. România nu este o ţară îndepărtată. Ţara dvs. are o poziţie strategică importantă pentru întreaga Europă, în apropierea Iugoslaviei, de exemplu, unde, cum bine ştiţi există un conflict foarte serios**" – spunea în ultima zi a lunii martie, la Bucureşti, Serghei Krîlov, adjunct al ministrului de Externe al Rusei.

Dl. Moses şi dl. Krîlov (nu fabulistul) „wait and see": „Domnişoară, sînteţi singură, cu Prinţul sau cu şoriceii?".

SĂPTĂMÎNAL EDITAT DE GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL ● ANUL VI ● 16 pagini ● 400 lei

CURIER 22

SCRISORI OPINII DREPT LA REPLICĂ

CHESTIONAR '95

1. Rubrici preferate
   a) Editorial
   b) Comentariu politic
   c) Interviul săptămînii
   d) Anchetă socială
   e) Dosar „22" (teme de istorie)
   f) Comentariu economic
   g) Accente
   h) Săptămîna politică pe scurt
   i) Sondaje de opinie comentate
   j) Eseu
   k) Pagina externă („Lumea")
   l) Cronica literară
   m) Cronica de film
   n) Cronica de teatru
   o) Cronica plastică
   p) Lansare de carte
   r) Istoria religiilor
   s) Curier
   t) Viața cotidiană în Occident
   u) Revista presei
   v) Cronica parlamentară
2. Autorii (în ordinea preferințelor)
3. Ce nu vă place în „22"? (rubrici, autori, articole, teme, aspect grafic)
4. Sugestii pentru personalitățile invitate la interviul săptămînii
5. Rubrici și teme noi

Mulțumim cititorilor (în număr mult mai mare decît în alți ani) care ne-au răspuns pînă acum. Așteptăm în continuare scrisorile dumneavoastră.

„22"

Vreau să vă aduc la cunoștință un fapt care a trecut neobservat de către mass-media și care reprezintă un atentat la „dreptul și libertatea de a căuta, a primi și răspîndi informații și idei prin orice mijloace și independent de frontierele țării" (Declarația Universală a Drepturilor Omului, art. 19). Este vorba despre ultima scumpire a serviciilor poștale în relația externă. Deși acestea erau și pînă acum destul de piperate, acum au fost, pur și simplu, dublate! S-a ajuns astfel ca o scrisoare simplă să coste cca 1.000 lei, ceea ce reprezintă 1% din salariul sau pensia medie din țara noastră, unde se cheltuiește pe alimentație în jur de 70% din venitul mediu realizat. În același timp, în țările occidentale (unde pe alimentație se cheltuiește sub 10%), costul unei scrisori simple se situează între 0,2–0,3% din salariul sau pensia medie. Nemaiamintind de calitatea serviciilor: și azi continuă să dispară scrisorile venite din străinătate; într-un oraș ca Timișoara, de sîmbătă după-amiază pînă luni dimineața nu ai de unde expedia o telegramă și alte trimiteri poștale. În plus, Poșta Timiș (probabil e o acțiune „gîndită" pe țară) recurge și la tertipul de a nu mai pune în vînzare felicitări (de Paști și Crăciun) tip carte poștală (mai ieftine decît scrisorile), obligîndu-te în acest fel să le folosești pe acestea din urmă. Toate acestea – deși nu am certitudinea că sînt făcute pentru a împiedica direct contactele – au ca efect restrîngerea trimiterilor poștale (nu au nici măcar fler comercial, pentru că un bun comerciant ar prefera trimiteri mai ieftine dar mai multe, decît mai scumpe dar puține!). Scumpirea convorbirilor telefonice internaționale reprezintă, de asemenea, un atentat la dreptul de comunicare și informare!

Față de toate acestea, vă rog să inițiați un protest, eventual la Uniunea Internațională a Poștelor.

Cu stimă,

Constantin Cărășanu, Timișoara, 19.03.1995

Prin declarația Comitetului de Coordonare, din 14 martie 1995, Alianța Civică „se vede obligată să retragă creditul moral și politic" Partidului Alianței Civice. Motivul acestei hotărîri este părăsirea Convenției Democratice de către PAC, ceea ce echivalează cu „abandonarea ideii de opoziție anticomunistă", cu abandonarea „adevăratei" opoziții („Adevărata opoziție din România rămîne Convenția Democratică").

Partidul Alianței Civice a părăsit CDR în urma unui vot al Comitetului Național, proporția fiind de 28 la 13 în favoarea „plecării". Ceea ce doresc să subliniez, în legătură cu acest scor, este că el nu reflectă în mod real greutatea talerelor. Talerul cu 28 de voturi este mult mai mare decît se vede cu ochiul liber. Asta pentru că, dacă în cel cu 13 voturi socotim majoritatea punctelor din București, în cel cu 28 majoritatea voturilor aparține filialelor județene. Dar fiecare mînă ridicată în numele unei filiale județene are acoperire în sute de mîini de acasă, ceea ce nu cred că se întîmplă de cealaltă parte.

Acestea fiind premisele, se pune problema statutului membrilor Alianței Civice care fac parte din partidele care au părăsit CDR. În unele filiale s-a și pus: AC fiind în CDR iar partidele lor afară, cu creditul moral și politic retras, aceștia trebuie să aleagă. Din cîte observăm noi, provincialii, cei ce ne conduc de la București judecă lucrurile raportîndu-se la propriul cerc sau la o persoană și la conjunctura momentului. În AC sînt membri ai tuturor partidelor ce au format CDR. Eliminîndu-i pe cei din PAC, PSDR, PL '93, UDMR, Alianța Civică mai rămîne o asociație a membrilor PNȚCD și PNL. Dar atunci ea nu mai este o asociație civică, adică a tuturor cetățenilor, ceea ce înseamnă că se autodesființează, că nu își mai respectă statutul. De asemenea, dacă nu mai reprezintă pe toți cetățenii, ci doar pe aceia ai partidelor amintite, prezența ei în CDR este inutilă, pentru că aceste partide fac parte din coaliție. Iar dacă AC îi reprezintă pe aceia care nu sînt membri ai unui partid, dacă îi reprezintă politic, într-o coaliție politică, înseamnă că este un partid politic, dar nu o spune. Toate aceste considerente, și încă altele, îndreptățesc opinia după care Alianța Civică nu ar trebui să facă parte dintr-o coaliție politică. Astfel, ea elimină din rîndurile ei pe cei cu alte opțiuni politice. Pierde și în audiență și în credibilitate pentru că împarte societatea între taberele politice în loc să-și materializeze programul de educație civică, de structurare a societății civile, adresîndu-se tuturor cetățenilor, indiferent de opțiunile politice ale acestora. Prezența Alianței Civice în CDR este redundantă. Ea se putea substitui de la început CDR, conținîndu-i membrii, și nu să dubleze, ca acum, voturile membrilor săi reprezentați de partidele politice. Același lucru se poate spune și despre AFDPR, mai ales că președintele său este parlamentar PNȚCD.

În aceste circumstanțe, cred că **Partidul** Alianței Civice reprezintă mai bine idealurile de început ale Alianței Civice. Prezența AC în CDR nu a contat, de altfel, niciodată mai mult decît un vot. Noi nu am reușit, la Oradea, oricît ne-am agitat și am alertat comitetele naționale, să eliminăm de pe listele CDR Bihor persoane în care nu credeam, mai ales că una era din județul Sălaj. În ce privește orgoliul PAC, oare nu este, totuși, mai mare orgoliul celui care spune: „Mie mi se cuvine tot, voi bateți-vă pentru ce a rămas"? Iar opoziția nu cred că trebuie să fie neapărat și tezist „anticomunistă" pentru a fi „adevărată".

Revenind la declarația Comitetului de Coordonare al AC, eu, ca membru al AC, îl resping și acord tot creditul meu moral și politic cui vreau eu. Dacă o alianță a cetățenilor nu-mi permite această libertate, îmi pare rău...

Traian Stef

Stimată doamnă Adamești eanu,

Vreau întîi să vă mulțumesc dvs. și întregului colectiv pe care-l conduceți pentru minunata muncă și luptă dusă ca această bună revistă „22" să ne aducă săptămînal bucuria lecturării ei.

Personal, o urmăresc de la începuturi și după cinci ani pot spune că din paginile ei am învățat și mai ales am înțeles foarte multe lucruri din domeniul politicii externe și interne, din cel al economiei – și, în general, am fost mereu înarmată cu o privire corectă asupra mersului societății.

Dar aș dori ca revista „22" să se implice mai mult în construirea mult doritei societăți civile. Este o opțiune, căi de indicat nu am decît ce am sugerat prin enumerarea temelor noi propuse (sondaj). Mă gîndesc că revista ar trebui citită de mult mai mulți cetățeni români cu posibilități mari de înțelegere. Aceasta pentru că este o revistă ce calmează, ce informează, ce poate construi un curent de opinie reală în mintea celui ce-o parcurge. Dar pentru aceasta trebuie să-i atragă pe oameni printr-o problemă, două ce-i interesează. Astfel, găsind cîteva articole sau rubrici „mai ușoare", scăpate de sub scrutul politicii pure, va fi poate tentat să citească treptat și un comentariu politic sau economic, un eseu sau pagina externă. Mă refer la oamenii ce pot înțelege multe, dar au devenit pasivi și refractari la nou. Și pe această cale se poate lupta pentru trezirea a ceea ce este bun în om, pentru schimbarea mentalităților și a convingerilor oricît de betonate ar fi ele.

Poate greșesc, eu sînt o optimistă. În nici un caz nu doresc ca prin această orientare să se știrbească valoarea revistei sau să se transforme în magazin săptămînal.

Pentru mine, revista este foarte bună, dar eu sînt demult convinsă de ce este bine pentru societate. Desigur, de scris o opțiune este foarte ușor, greul tot în seama dvs. rămîne.

Vă doresc sănătate tuturor, cu multă stimă,

Ing. Ociavia Drăghici, București, 21.03.1995

Stimată redacție,

Mă număr printre cititorii revistei „22" și de aici din nordul țării pot să vă asigur că atîta timp cît mai există SPERANȚĂ încă nu este totul pierdut pentru această țară și mai ales pentru locuitorii ei.

Citesc cu deosebit interes și mai ales cu deosebită atenție toate articolele din revista dvs., pentru că eu cred că autorii lor reprezintă elita – sau, mai bine zis, esența presei românești. Un singur lucru aș avea a le reproșa, și anume faptul că uneori se folosește un limbaj prea elitist, prea literar, mai greu de înțeles pentru cititorii mai puțin cultivați. De aceea, eu cred că folosirea și explicarea unor noțiuni mai puțin familiare ar fi un cîștig pentru cititorii revistei „22".

În rest, vă urez numai bine și cît mai multe numere.

În legătură cu recentul caz Patapievici, aș dori să vă relatez și eu un episod din „munca" celor însărcinați cu siguranța națională. Anul trecut, comunitatea noastră (greco-catolică), prin ziarul *România liberă*, a avut „îndrăzneala" de a-l invita pe Majestatea Sa Regele Mihai în mijlocul nostru, noi avînd ceva comun: persecuția comunistă.

Ei bine, după această invitație și-au făcut apariția în sat băieții cu ochi albaștri, interesîndu-se de cei care au semnat invitația. În concluzie, ar trebui ținută trează conștiința națională și demnitatea individului prin publicarea cazurilor de acest gen, pentru că, după cum se vede, Securitatea renaște și se menține viguroasă sub protecția trecătorului regim Iliescu.

Gh. Bîrda, Sisești 226, Maramureș

Din SUMARul numărului viitor

- Interviul săptămînii – Ulm Spineanu
- Ucraina: ce fel de independență?
- Editorial: Andrei Cornea, comentariu politic: N.C. Munteanu
- Anchetă despre casele naționalizate
- România în presa străină: pactul de stabilitate

HORAȚIU PEPINE

După Iuga

Greva lui Dumitru Iuga a scos atîtea lucruri la iveală. Ideea sacrificiului a mobilizat oamenii, i-a scos din toropeala procedurilor, i-a încălzit, și i-a provocat să spună fraze neobișnuite. Opoziția, obosită de atîtea interminabile ședințe, a devenit mai combativă, s-a rușinat de propriile cedări, ca și de propria ipocrizie. Cînd domnul Liiceanu a refuzat să fie audiat de Adrian Păunescu, nu știu cîți membri ai Opoziției l-au aprobat cu sinceritate. Cel puțin în primă instanță, exigența lui Gabriel Liiceanu li s-a părut nefirească: „În definitiv, noi cum acceptăm să împărțim aerul aceleiași ședințe cu A.P.?". Dar nici situația cetățeniei domnului N.C. Munteanu nu li s-a părut fără reproș. Cei care s-au îndoit au evitat s-o spună public, iar rezultatul a fost o nevrotică bîlbîială. Nimic nu poate explica rezultatul ciudat la care se ajunsese la un moment dat decît faptul că cei din Opoziție nu erau cu adevărat convinși că domnii Liiceanu și N.C. Munteanu ar avea îndreptățirea să ceară excepție de la regulă. Opoziția a avut la îndemînă, în cadrul comisiilor, instrumentul celor două treimi de care n-a știut să profite. Dar protestul lui Dumitru Iuga a părut să șteargă toate îndoielile: din oameni ezitanți a părut să facă cei mai hotărîți combatanți, care-și uitaseră slăbiciunile, dar și faptul că întîrzinaseră deja mult prea mult. Ca și cum le-ar fi luat cineva un văl de pe ochi, ei au redescoperit că adevărata miză a luptei este impunerea valorii. Uitaseră ei acest lucru între timp? Se pare că unii uitaseră, iar alții se sfiau s-o mai spună. De cîte ori pînă acum majoritatea jignită nu a revărsat o mare de ocări asupra celor care au îndrăznit să sugereze doar că adevărul nu stă în hohotul majoritar? Așadar, să spui aceleași lucruri ca în 1990 părea o dată riscant și a doua oară desuet – și atunci greva lui Iuga le-a venit tuturor în sprijin: de această dată se lupta pentru salvarea vieții unui om. Viața unui om e mai presus de lege, a spus la un moment dat liderul unui partid, exprimînd lapidar ideologia de-o clipă a Opoziției. Începea să se petrească ceva oarecum asemănător cu Piața Universității: un război de rezistență și răbdare în care timpul era de partea majorității.

Dar pe măsură ce trecea timpul, oamenii își pierdeau răbdarea și mai ales stăpînirea de sine. E adevărat că greva foamei nu a reușit niciodată să impresioneze prea mult în România. Și e adevărat, de asemenea, că nu am auzit niciodată comentarii mai vulgare față de protestul unui om care, la rîndul lui, apăra, culmea!, opțiunea unei alte majorități. În mod cu totul cinic, doar perspectiva morții îi mai neliniștea puțin pe mițoritari. Iar atunci presa Opoziției sau poate altcineva a lăsat deoparte orice pudoare și a formulat argumentul sacrificiului, fluturîndu-l ca pe un stindard amenințător. Nu știu ce va fi gîndit Iuga însuși auzindu-i pe ziariști cum îi bruschează pe Adrian Năstase și pe ceilalți cu întrebarea: „Ce veți face dacă Iuga moare?". Adunați în jurul lui Iuga, prieteni și adversari vorbeau cu toții de moartea lui, unii în derădere, alții pe un ton de profeție sumbră, prevestitoare de blesteme. Furați ca de un val mare, o suită întreagă de ziariști s-au lăsat în seama unor cuvinte care le depășeau propria putere de înțelegere. Cu toate că domnul Iuga apusese, întors cu fața către prieteni, un lucru foarte clar, ce trebuia luat în seamă: „Eu îmi cunosc resursele și știu cînd trebuie să mă opresc". Aceste cuvinte ar fi trebuit să-i împiedice pe cei care se alcoolizează cu vorbe să mai agite prin fața PDSR spectrul morții protestatarului din Televiziune. Dar cuvintele domnului Iuga au fost reținute numai de adversari, de obicei mai atenți, care au tras de aici consecințele tactice: „Dacă amenințarea nu e chiar atît de mare, atunci să tragem de timp cît se poate și, totodată, să consumăm cu grijă buletinele medicale". Iar cînd domnul Iuga a ieșit din grevă, ar fi trebuit să fie pentru toți prietenii săi un prilej de bucurie. Dar nu l-am auzit bucurîndu-se (poate doar cei care au stat deoparte, neștiuți și cu strîngere de inimă). Dimpotrivă, furați de propria lor indignare, uitaseră de Iuga. *România liberă*, a doua zi după ce greva luase sfîrșit, nu aflase încă nimic și mai publica un articol amenințător pe tema sacrificiului. Iar de bucurat s-au bucurat tot ceilalți, care-și pregătiseră de mult frazele pentru această ocazie.

Așadar, greva domnului Iuga ne-a dezvăluit un lanț întreg de greșeli. Iar dacă Opoziția nu și-a formulat eficient scopul luptei în care s-a angajat (a luptat pentru salvarea vieții unui om?; pentru libertatea Televiziunii?; pentru a-și spăla vina propriei neglijențe?;),pentru majoritari scopul luptei a fost mai limpede și în mod public exprimat: în Televiziune nu trebuie să intre „intelectualii de dreapta". Exprimarea aparține pur și simplu purtătorului de cuvînt al PDSR. Dacă uitasem că cei mai mari adversari ai regimului actual sînt „intelectualii de dreapta", greva domnului Iuga ne-a ajutat să ne reamintim.

MARȚI 4 APRILIE

• Moldova – admisă în Consiliul Europei

Comisia politică a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei a aprobat admiterea Republicii Moldova ca membru cu drepturi depline al Consiliului Europei.

• Ședință a Consiliului Suprem de Apărare a Țării

Consiliul Suprem de Apărare a Țării a luat mai multe decizii în perspectiva aderării României la NATO. Astfel, Consiliul a recomandat elaborarea unui program pe termen mediu privind dotarea armatei cu tehnică de luptă și logistică. Totodată, forțele care vor participa la operațiuni de menținere a păcii și în cadrul Parteneriatului pentru Pace vor fi stabilite anual, cu respectarea legislației proprii.

• Greva de la metrou a încetat

După 8 zile de grevă „spontană" (conform sindicatului), angajații metroului au obținut o majorare fixă a fiecărui salariu cu 67.000 de lei brut (valoare mai mică decît valoarea inițială solicitată). Au fost obținute asigurări și pentru îmbunătățirea condițiilor de muncă.

MIERCURI 5 APRILIE

• Conferință de presă a lui Emil Constantinescu

Președintele CDR, Emil Constantinescu, consideră că în ceea ce privește incidentul din TVR, „Opoziția a făcut greșeli în strategie și tactică". Emil Constantinescu nu a fost de acord cu părăsirea lucrărilor Parlamentului de către membrii Opoziției atunci cînd s-a discutat componența Consiliilor de Administrație TVR.

• PUNR prevestește o remaniere guvernamentală

PUNR a anunțat ca iminentă o nouă remaniere guvernamentală, acest partid urmînd să solicite posturile de la Comerț, Turism și Cultură. Pentru acest din urmă post a fost nominalizat senatorul Teodor Ardelean. PUNR solicită aceste schimbări deoarece este nemulțumit de întîrzierea privatizării, iar la Cultură „e nevoie de un manager, nu de un poet".

• Ministrul Apărării la Moscova

Aflat la Moscova, la invitația oficială a omologului său, ministrul Apărării, Gheorghe Tinca, a arătat că dorința României de a adera la NATO nu este animată de porniri dușmănoase la adresa Rusiei, ci doar de intenția de a se integra în această structură de apărare. „Deși nu se simte amenințată în mod direct de nimeni, România resimte un sentiment de insecuritate de care încearcă să se debaraseze", a declarat Tinca.

• UDMR preferă votul pe liste

Liderul UDMR, Marko Béla, consideră că trecerea de la sistemul de vot proporțional la cel uninominal „este riscantă" în ceea ce privește relațiile directe dintre parlamentari și electori, în plus fiind necesară lansarea partidelor politice și nu a personalităților. UDMR acuză și actualul sistem legislativ bicameral, deoarece nu sînt despărțite foarte clar atribuțiile acestora.

JOI 6 APRILIE

• Proiect de unificare liberală parțială

Apreciind caduc Protocolul Alianței Civic-Liberale semnat în decembrie trecut, reprezentanții PNL, PNL-CD și ai Grupului politic liberal au semnat un angajament comun pentru organizarea unui congres comun pînă la 31 mai a.c. Toți membrii care au plecat recent din PAC au fost primiți în rîndul PNL.

• Conferința de presă a Președinției

Prin intermediul purtătorului de cuvînt al Președinției, Ion Iliescu a avertizat parlamentarii că deține mijloace constituționale pentru a-i face să renunțe la calitatea de membru în AGA și CA. Ambasadorul Traian Chebeleu a anunțat că, în conformitate cu prevederile Constituției, „o lege trebuie promulgată de Președinte pentru a intra în vigoare", ficînd astfel referiri directe la Legea privind statutul deputatului și senatorului, aflată în dezbatere, care conține un articol privind incompatibilitatea parlamentarilor cu calitatea de membru în AGA și CA.

VINERI 7 APRILIE

• CDR propune realizarea unui pact politic al Opoziției

CDR își propune realizarea unui proiect de pact politic al opoziției democratice și cheamă toate organizațiile civice să realizeze o platformă minimală pentru contracararea acțiunilor Puterii, a afirmat liderul Convenției, Emil Constantinescu. Comitetul Executiv al CDR a aprobat o declarație în care se protestează împotriva „aroganței și agresivității cu care arcul guvernamental răspunde solicitărilor societății civile".

• Demisionarii din PAC – înscriși în PNL

Toți demisionarii din PAC, cu excepția lui Stere Gulea, s-au înscris individual în PNL. Aceștia au primit deja funcții în PNL, în Biroul Permanent și Delegația Permanentă. PNL, PNL-CD și Grupul politic liberal urmează să se întîlnească pe comisii pentru elaborarea statutului și programului viitorului partid liberal, al cărui congres va avea loc în luna mai.

• PRM anunță retragerea sprijinului pentru cabinetul Văcăroiu

La conferința de presă a PRM, C.V. Tudor a prezentat decizia Comitetului Director al PRM de a convoca adunarea extraordinară a partidului pentru a defintiva ruperea protocolului cvadripartid și retragerea sprijinului acordat guvernului Văcăroiu. Decizia a fos motivată prin faptul că nici unul din candidații PRM la guvernare nu au fost acceptați de PDSR.

SÎMBĂTĂ 8 APRILIE

• PDSR sprijină manifestațiile de la Chișinău

Într-un comunicat oficial, PDSR își exprimă „acordul cu poziția exprimată de manifestanții din fața Parlamentului de la Chișinău, total îndreptățiți în revendicările lor privind studierea istoriei românilor, a limbii și literaturii române, precum și abolirea falsurilor istorice relative la etnia, limba și cultura noastră comună".

• Consiliul Reprezentanților UDMR

Forul de decizie al UDMR, Consiliul Reprezentanților (CRU), a dezbătut două proiecte legislative care vor ajuta la transformarea UDMR. Astfel, CRU a adoptat un set de decizii politice care vor sta la baza promulgării unei viitoare legi electorale a maghiarilor din România. Din rîndul deputaților aleși în CRU vor fi desemnați viitorii parlamentari UDMR, ca și un candidat la Președinția României.

LUNI 10 APRILIE

• Miguel Angel Martinez la București

Președintele Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, Miguel Angel Martinez, a sosit la București pentru a aprecia modul în care România respectă Convenția-cadru privind minoritățile (ratificată de Parlament) și pentru a evalua sprijinul de care se bucură Convenția pentru limbile regionale sau minoritare. „Aceste instrumente ar fi deosebit de utile stabilității și progresului social al României", consideră Martinez, care a mai arătat că în România există o problemă a minorităților naționale care nu există în alte țări.

• PNȚCD anticipează o remaniere guvernamentală

Purtătorul de cuvînt al PNȚCD, Radu Vasile, anticipează o remaniere guvernamentală pentru lunile mai–iunie, remaniere care ar fi o soluție la stoparea valului de mișcări revendicative generate de continua scădere a nivelului de trai. Pe de altă parte, PNȚCD nu a acceptat demisia lui Gabriel Țepelea din funcția de președinte al Comisiei de artă, cultură și mass-media a Camerei Deputaților.

• PSM e împotriva actualei Legi a privatizării

Colegiul Director al PSM se pronunță împotriva actualei Legi a privatizării, care ar trebui amendată pentru stoparea „privatizării prin jefuire". Deși face parte din actuala coaliție guvernamentală, PSM nu susține necondiționat nici integrarea euro-atlantică și recent s-a opus unor ordonanțe guvernamentale (nr. 1 – pentru limitarea salariilor în sectoarele bugetare și nr. 13 – privind restructurarea).

Rubrică realizată de
RALUCA STROE-BRUMARIU
și MARIAN CHIRIAC

ILIE ŞERBĂNESCU

Guvernul şi-a epuizat alternativele la scăderea salariului real

Surprinzător nu este că Executivul a stabilit un procent de indexare a salariilor (8%) mult sub cel minim cerut de sindicate şi substanţial inferior ratei prognozate a inflaţiei, ci doar faptul că premierul Văcăroiu, sfidînd propriile cifre, poate să declare că indexarea prevăzută asigură, în prima jumătate a anului, menţinerea nivelului de trai, ceea ce ar permite să se aibă în vedere o creştere a acestuia, pe baza sporirii Produsului Intern Brut (PIB), în a doua parte a anului.

Iată cifrele prezentate de dl. Văcăroiu însuşi. Inflaţia cumulată pe primele două luni ale anului ar fi de 3,5%. Trecem peste faptul că cifra cam înfrumuseţează realitatea, ţinînd cont de creşterile severe de preţuri la o serie de produse de consum importante, precum cartofi şi lactate, intervenite de la începutul anului pe piaţa ţărănească sau la vînzare din import, de unde se acoperă de fapt cererea. Realitatea este că tot mai mult – practic de la lună la lună – statisticile Văcăroiu suferă de un „optimism" ce devine jenant şi a cărui mizã nu mai este doar îndeplinirea angajamentelor cifrice asupra agregatelor statistice asumate prin Acordul cu FMI, ci – iată – şi procentajul indexărilor. Analize ale centralelor sindicale aduc în atenţie de altfel indici dubli sau chiar tripli de inflaţie pe primele două luni ale anului. Admiţînd însă cifrele guvernamentale şi presupunînd, în acelaşi spirit optimist guvernamental, că şi în martie tendinţele din primele două luni s-au menţinut, ar reieşi că inflaţia cumulată în primul trimestru a fost între 5,2% şi 6%.

Ce se va întîmpla din al doilea trimestru ne spune chiar dl. Văcăroiu. Preţurile pe ansamblu ar urma să crească cu 17%! Benzina s-a scumpit cu 33% (de la 450 la 600 lei), cam în aceeaşi proporţie ceilalţi combustibili, iar energia electrică cu aproximativ 10%. Prin incidenţă, toate preţurile ar urma să sporească întrucît toate produsele şi serviciile înglobează energie. Deci la sfîrşitul trimestrului al doilea, dacă nu chiar de pe la sfîrşitul lunii aprilie sau începutul lunii mai, după însuşi datele d-lui Văcăroiu, ar urma ca preţurile la produsele şi serviciile de consum să fie cu aproape 25% mai mari decît la începutul anului (creşterea prevăzută de 17% adăugîndu-se celei de circa 6% deja înregistrată în primul trimestru).

Pînă acum nimic nemaipomenit. Numai că, aceasta fiind situaţia, premierul vrea să fie crezut cînd afirmă că pe ansamblul anului 1995 inflaţia va fi doar de 29%! Aceasta ar însemna însă ca – dacă deja pînă prin mai s-a acumulat o inflaţie de 25% – din mai pînă în decembrie să se înregistreze o inflaţie medie lunară nu mai mare de 0,5%, demnă de ţări cu o stabilitate a preţurilor (precum Germania, Elveţia sau Japonia) care fac ele însele excepţie în rîndurile economiilor de piaţă.

Şi mai şi este pretenţia d-lui Văcăroiu că indexarea de 8% a salariilor – şi aceasta doar începînd abia din aprilie – ar putea menţine nivelul de viaţă la o inflaţie cumulată de aproape 25% în prima jumătate a anului!

Că primul-ministru ezită să spună adevărul că nivelul de trai al românului urmează să scadă este poate de înţeles, dar nu este deloc onorabil. Normal ar fi ca dl. Văcăroiu să spună pe şleau oamenilor: deocamdată starea economiei nu permite mai mult. Şi să precizeze că logica însăşi a indexării – care este un mecanism prin sine inflaţionist – cere ca, pentru a se evita reambalarea inflaţiei prin folosirea acestuia, compensarea acordată să reprezinte maximum 50% din creşterea prognozată a preţurilor. O compensare într-o proporţie superioară şi cu atît mai mult o compensare integrală înseamnă că orice creştere suplimentară de salarii intervenită pe parcurs peste cea strict prevăzută dă un nou impuls, multiplicator, în cerc vicios, inflaţiei.

De peste un an – pe mîna reţetarului prescris de FMI – guvernul Văcăroiu, împreună cu Banca Naţională au dus o politică de restricţii monetare şi de rigoare bugetară. Fiscalitatea a fost întărită, dobînzile au fost majorate şi apoi menţinute la un nivel ridicat, emisiunile monetare fără acoperire au fost serios restrînse.

Inflaţia la nivelul produselor şi serviciilor de consum a fost astfel temperată. Numai că politica monetară şi bugetară restrictivă nu este un remediu de termen lung, oferind de fapt numai un bun răgaz pentru iniţierea ajustărilor structurale în economia reală, în întreprinderi. Dl. Văcăroiu s-a ambiţionat însă să nu întreprindă nici o asanare semnificativă în industriile falimentare, care sînt de fapt responsabilele de generarea inflaţiei în România prin producţia lor pe stoc, fără desfacere, prin datoriile lor contractate şi neplătite la furnizori şi bănci.

Sorocul imobilismului în întreprinderea restructurărilor în economia reală a venit. Dl. Văcăroiu nu mai poate lupta împotriva inflaţiei doar cu mijloacele monetare şi bugetare. Şi-atunci, ori întreprinde asanările industriale care să stopeze generarea în continuare a inflaţiei, ceea ce însă ar însemna creşterea severă a şomajului, ori reduce salariul real, unicul mijloc ce i-a mai rămas de a opri reambalarea inflaţiei.

O faţetă a impasului politicii economice a guvernului Văcăroiu este divorţul dintre ceea ce probabil ar dori, în acopuri politico şi electorale, partidul de guvernămînt şi aliaţii săi parlamentari şi ceea ce economic se poate face. Partidele din arcul majorităţii s-au lăudat că îl vor soma pe dl. Văcăroiu să schimbe ordonanţa guvernamentală care practic blochează salariile. Dl. Văcăroiu le-a pus însă să aleagă: ori blocarea salariilor, ori creşterea şomajului! Şi, primind probabil un răspuns evaziv în acest an preelectoral, dacă nu chiar electoral, a luat-o pe calea bine cunoscută (inclusiv de dînsul) a propagandei din trecut: declarăm oficial că nivelul de trai se menţine şi urmează chiar să crească, chiar dacă el scade!

O NOUĂ EMISIUNE DE ACŢIUNI LA BANCA AGRICOLĂ

AVANTAJE

Dreptul la vot în adunările generale ale acţionarilor.

Dreptul de a încasa dividende.

Dreptul de a negocia la bursă.

AVANTAJE

Preţul unei acţiuni – 27.400 lei (5.000 lei valoarea nominală şi 22.400 lei prima de emisiune);

Acţiunile sînt nominative şi sub forma titlurilor cumulative de 5; 10; 20; 40; 50; 100 şi 200 acţiuni;

Oferta publică se adresează tuturor persoanelor fizice şi juridice din ţară şi străinătate.

FONDATĂ 1894

OFERTA PUBLICĂ

PENTRU SUBSCRIERE LA TOATE UNITĂŢILE BĂNCII AGRICOLE

BANCA AGRICOLĂ VĂ AŞTEAPTĂ!

Piața Universității la Chișinău continuă

Contrar unei ştiri difuzate de Agenţia Rompress – de obicei, aceste ştiri sînt „imparţiale şi nepărtinitoare" –, greva studenţilor, liceenilor şi profesorilor nu s-a spart. Manifestanţii îşi cer în continuare, cu calm şi cu răbdare, satisfacerea revendicărilor de ordin social şi politic. Calmi şi răbdători sînt şi guvernanţii. Ei afirmă că au plătit deja bursele şi salariile pe luna martie, „uitînd" însă să spună că aceste obligaţii elementare şi le-au onorat numai sub presiunea străzii. Despre majorarea pensiilor, burselor, salariilor în conformitate cu coşul minim de consum, evaluat la 380 de lei lunar, nu suflă nici un cuvînt. Pentru o atare majorare, care se impune cu necesitate, e nevoie de fonduri în valoare de 700 miloane lei. Guvernul are nişte disponibilităţi de numai 70 de miloane lei. În acest context, Valeriu Bobuţac, ministrul Economiei, a recunoscut, într-un puseu de sinceritate, că ajutoarele umanitare venite de peste hotare nimeresc de regulă în mîinile structurilor mafiote.

4 aprilie. Manifestanţii au pichetat Parlamentul timp de peste trei ore. Au fost desfăşurate importante forţe de ordine. Protestatarii au scandat „Jos agrarienii!", „Jos analfabeţii!". Aflat în vizită la Chişinău, Vladimir Şumeiko, preşedintele Consiliului Federaţiei al Adunării Federale a Rusiei, a fost nevoit să intre în sediul Legislativului pe uşa din spate. Avîndu-se în vedere încălcarea flagrantă a drepturilor omului în Republica Moldova, în sensul că în instituţiile de învăţămînt de toate gradele este impusă ideologia forţelor politice guvernatoare, ceea ce înseamnă în esenţă o politică de genocid spiritual pentru populaţia românească, ce constituie circa 65 la sută din totalul populaţiei, şi ţinîndu-se cont de faptul că ţăranii, muncitorii şi funcţionarii nu primesc la timp salariile, în felul acesta încălcîndu-se dreptul constituţional al cetăţenilor statului la viaţă, manifestanţii au adoptat unanim o Declaraţie-apel către ambasadele statelor europene la Chişinău. Acest document fundamentează juridic acţiunile greviştilor.

5 aprilie. Într-un discurs TV dat pe post la oră de maximă audienţă, Mircea Snegur i-a chemat pe manifestanţi să suspende greva pînă la 4 mai, cînd domnia sa va iniţia în Parlament propunerea de revizuire a articolului 13 din Constituţie cu privire la limba oficială a statului moldovenesc. În seara aceleiaşi zile, radicalii agrarieni au cerut, într-o şedinţă furtunoasă a fracţiunii parlamentare a partidului de guvernămînt – şedinţă desfăşurată cu uşile închise –, excluderea preşedintelui Snegur din Partidul Democrat Agrar din Moldova (PDAM). Parlamentarii agrarieni s-au arătat supăraţi de refuzul lui Mircea Snegur de a veni în faţa partidului din care face parte pentru a da explicaţii în legătură cu decretul ce stabileşte moratoriul asupra istoriei şi limbii.

Aflat între nicovala partidului de guvernămînt şi ciocanul moscovit, nimeni nu are siguranţa că Mircea Snegur va avea voinţa politică necesară pentru materializarea declaraţiei televizate referitoare la introducerea proiectului de revizuire a Constituţiei. Unele ziare din Chişinău au consemnat deja că şejurul lui Şumeiko în capitala Moldovei ar fi avut menirea să atenueze într-o măsură impresia penibilă pe care au produs-o asupra Chişinăului deputaţii ruşi prezenţi ca observatori la alegerile locale neleg-time din Transnistria. Din surse sigure, am aflat că altul a fost motivul real al vizitei demnitarului rus la Chişinău. El a venit la apelurile insistente ale ambasadei ruse în capitala Moldovei, care a anunţat Moscova că la Chişinău s-a declanşat un nou proces de românizare a Basarabiei. În discuţiile cu Snegur, Lucinschi şi Sangheli, Şumeiko ar fi lansat următorul cuvînt de ordine: aprofundaţi pe toate căile teoria moldovenismului! Dacă basarabenii, a mai spus Şumeiko, reuşesc să demoleze teoria moldovenismului, atunci Moscova pierde irevocabil Republica Moldova, fiindcă în felul acesta 1) este lovit de nulitate Tratatul Ribbentrop–Molotov şi 2) Moscova nu va mai putea spune nimănui că în 1940 a eliberat românii basarabeni de sub ocupaţia... românilor. Pornind de la această premisă, celor trei demnitari de la Chişinău li s-a recomandat să treacă suveran peste apa măruntelor rivalităţi de moment şi să se unească pentru salvgardarea „relaţiilor de secole ale Moldovei cu Rusia".

6 aprilie. După ce s-au adunat în piaţă (aproximativ 30.000 de persoane), manifestanţii au mers la Preşedinţie. Membrii Comitetului republican de coordonare a grevei au transmis d-lui Mircea Snegur, prin intermediul consilierilor acestuia, următorul mesaj: „Greviştii cer: 1) o întîlnire cu şeful statului; 2) demisia Guvernului şi 3) timp de antenă la Radio şi TV".

7 aprilie. Are loc şedinţa Comitetului de grevă. Cu 39 de voturi pentru şi 28 împotrivă, se ia decizia de suspendare a grevei active în Piaţă. Iată motivaţia lui Anatol Petrencu, preşedintele Comitetului republican de coordonare a grevei: „Mircea Snegur a cerut de la noi un răgaz de o lună, pînă la 4 mai; dacă pînă la această dată el nu introduce în Parlament proiectul de revizuire a Constituţiei, atunci Comitetul convoacă din nou studenţimea în Piaţă şi îl face vinovat pe preşedinte de nerezolvarea tuturor problemelor".

Văzînd că nu există nici o garanţie în acest sens, Liga Studenţilor din Moldova, în frunte cu Oleg Gornoi, şi-a asumat responsabilitatea pentru continuarea grevei non-stop cu corturi în Piaţă. La ora actuală, în faţa sediului Guvernului sînt desfăşurate 22 de corturi, în care stau zi şi noapte zeci de studenţi şi liceeni, păziţi de poliţişti şi de grupuri de ordine proprii.

DINU MIHAIL

BP

BANC POST

O BANCĂ A TUTUROR

vă asigură în afara activităţilor obişnuite desfăşurate prin **sucursale**, **filiale** şi **agenţii proprii**, precum şi prin oficiile poştale din toată ţara:

- **ECONOMISIREA BANILOR DUMNEAVOASTRĂ PRIN:**
  - CARNETE DE ECONOMII LA TERMEN;
  - CARNETE DE ECONOMII LA VEDERE;
  - CARNETE DE ECONOMII CU SUMĂ FIXĂ ŞI DOBÎNDĂ;
  - CARNETE DE CECURI PENTRU CONT CURENT PERSONAL.
- **ECONOMISIREA BANILOR DUMNEAVOASTRĂ PRIN:**
  PRELUAREA DE CĂTRE BANC POST A TUTUROR PLĂŢILOR PE CARE DORIŢI SĂ LE EFECTUAŢI (RATE, CHIRII, ÎNTREŢINERE, FACTURĂ TELEFONICĂ, ABONAMENT RTV etc.), PRIN INTERMEDIUL CONTURILOR CURENTE PERSONALE DESCHISE LA NOI.
- **ÎMPRUMUTURI**
  ACORDATE AGENŢILOR ECONOMICI, INDIFERENT DE FORMA DE ORGANIZARE.

ORICARE DINTRE DUMNEAVOASTRĂ POATE DEVENI CLIENTUL NOSTRU!

VĂ PUTEŢI ADRESA SUCURSALELOR ŞI FILIALELOR DIN TOATĂ ŢARA PENTRU A PRIMI INFORMAŢIILE ŞI LĂMURIRILE NECESARE.

BANC POST

EXPRESUL DE MARŢI nr. 6

• Abuzurile poliţiştilor continuă la Satu-Mare, făcînd noi victime. „Expresul de marţi" continuă să le dezvăluie • Din acest număr, revista începe publicarea unui amplu serial despre procesul intentat de Statul Român pentru recuperarea tablourilor aparţinînd Domeniului Coroanei României • Tragedia de la Baloteşti este readusă în memoria cititorilor prin zguduitoarele mărturii ale ultimului om care i-a văzut în viaţă pe cei dispăruţi • Ne dor durerile românilor: la căminele de bătrîni întreţinerea costă 250.000 lei, în timp ce Guvernul aprobă 1.600 lei pe zi pentru mîncare • Paginile „Nopţi şi zile" se ocupă de viaţa intimă a vedetelor • Dedesubturile lumii politice sînt prezentate la rubricile „Apostrof" şi „Eu" • Vă puteţi amuza cu fantoma lui Topan şi benzile desenate ori dezlegînd integrame •

Adevărul literar şi artistic, nr. 264

- **Matei Vişniec**: „Condiţia scriitorului român în Franţa este să rămînă român"
- **Dragoş Morărescu** propune o istorie care nu există: istoria gravurii româneşti
- **Panait Istrati**, scriitor român şi „jidov rătăcitor"
- **„Vatra"** românească de la Tîrgu-Mureş revine la matcă
- **Paul Goma** în audienţă la **Nicolae Breban**
- **Vladimir Visoţki**, un trubadur al sentimentalităţii slave
- **Micheline Presle** pretinde că „nostalgia nu este genul meu"

PARLAMENT

PDSR votează înghețarea salariilor

Controversata ordonanță de urgență nr. 1/1995 privind limitarea creșterilor salariale în regiile autonome și societățile comerciale cu capital de stat a fost adoptată joi 6 aprilie de Camera Deputaților.

Reprezentanții Opoziției din Comisia pentru muncă și protecție socială au propus și au obținut, după aproape două ore de discuții, supunerea la vot a eliminării articolului unic al proiectului, care prevedea adoptarea ordonanței. Opoziția a fost însă slab reprezentată (aproape jumătate din deputații acesteia absentau) și propunerea a fost respinsă, deși pentru eliminarea ordonanței s-au pronunțat și unii parlamentari PSM, PRM și chiar PUNR. Votul a fost nominal, iar la dezbateri și la votare a asistat și o delegație a sindicatelor, condusă de Dumitru Costin, liderul BNS. Singura modificare mai importantă adoptată în dezbateri este creșterea salariului minim care se stabilește ca bază a indexării de la 209.000 lei la 240.000 lei. Imediat după adoptarea ordonanței guvernamentale, marile centrale sindicale au anunțat organizarea unor manifestații de protest. Bogdan Hossu, președintele Cartelului ALFA, i-a adresat o scrisoare președintelui Iliescu, prin care îi solicită să nu promulge legea de aprobare a ordonanței. Liderul sindical susține că ordonanța anulează libertatea de negociere a salariilor, prin condiționarea creșterii acestora în funcție de rentabilitatea regiilor autonome și a întreprinderilor cu capital de stat.

Înregistrările telefonice vor deveni probe în instanță

Senatul a început miercuri 5 aprilie dezbaterea pe articole a Codului de procedură penală. Joi, prin vot, senatorii au adus două modificări notabile proiectului. În primul rînd, ei au admis ca mijloace noi de probă în instanță înregistrările audio și video și fotografiile, pe lîngă declarațiile – inculpatului, ale martorilor, ale părții vătămate. Prin adoptarea articolului 90, Senatul a dat mînă liberă înregistrărilor telefonice „dacă există indicii temeinice privind pregătirea sau săvîrșirea unei infracțiuni". Înregistrările pe bandă magnetică ale convorbirilor telefonice, se arată mai departe, vor putea fi luate în considerare ca probe în anchetă în cazul cînd „din conținutul convorbirilor rezultă fapte sau împrejurări care să contribuie la aflarea adevărului". Autorizația pentru interceptarea convorbirilor o va putea da procurorul care se ocupă de caz, pentru o perioadă de 30 de zile. În cazul în care un cetățean descoperă că îi sînt interceptate convorbirile telefonice și solicită înregistrarea acestora pentru a afla cine îl ascultă, el se va adresa Procurorului General, acesta desemnînd un procuror care va elibera o autorizație în acest sens.

RALUCA STROE-BRUMARIU

ALIANȚA CIVICĂ

Seminar despre alegeri

Alianța Civică a organizat duminică, la București, un seminar intitulat **Ce înțelegem prin alegeri libere?**, la care au participat, pe lîngă reprezentanți din toate filialele acestei formațiuni, o seamă de personalități din alte organizații neguvernamentale (LADO, Pro-Democrația), factori care au fost implicați în alegerile din 1992 (membri ai staff-ului campaniei electorale, un membru al Biroului Electoral Central, specialiști din cadrul Solidarității Universitare care au asistat centralizarea și numărarea separată de către CDR a voturilor, parlamentari și ziariști).

În prima parte a dezbaterii a fost făcută o analiză detaliată a campaniei electorale desfășurate de Convenția Democratică la alegerile locale și generale din 1992. În continuare a fost descris procesul electoral propriu-zis (centrele de votare, listele, delegații, observatorii interni și externi, modul cum s-a votat, incidentele electorale, transportul voturilor, centralizarea și numărarea, tipurile de fraudă).

În partea a doua a dezbaterii s-a discutat despre necesitatea unei legi electorale care să nu mai permită nenumăratele ireguralități constatate. Deputații Victor Babiuc și Călin Anastasiu au prezentat sumar un proiect de lege pentru modificarea Legii electorale existente, care a fost depus încă din toamnă la Comisia juridică a Camerei. Participanții (între care Valerian Stan, vicepreședinte al Alianței Civice, și prof. Petre Diță de la Solidaritatea Universitară) au adus critici serioase proiectului, care ar risca să pună alegerile sub controlul Puterii și mai mult decît în 1990 și 1992. Numeroasele observații au fost colectate de autorii proiectului, care vor ține cont de ele prin amendamente aduse în Comisia juridică. O altă propunere a fost alcătuirea unui nou proiect de lege electorală, care să fie, de asemenea, înaintat Parlamentului de către reprezentanții societății civile sau de către Convenția Democratică. Vorbitorii – în special cei de la Alianța Civică – au insistat asupra necesității urgentării de către parlamentari a unor inițiative privind legislația și practica electorală (finalizarea Legii partidelor; lămurirea situației „județelor abuziv desființate", care ar putea schimba în ultima clipă harta electorală; distribuirea sub control a cărților de alegător; admiterea observatorilor interni etc.).

Un observator al organizației „Pro-Democrația" a descris numeroasele variante ale sistemelor posibile de votare, asistența arătîndu-se sceptică în ceea ce privește oportunitatea, azi, a sistemului uninominal sau a derivatelor sale.

Moderatorii seminarului au fost Romulus Rusan și Valerian Stan. **(I.M.)**

SINDICATE

Guvernul refuză negocierile

• Liderii Cartelului ALFA au comunicat într-o conferință de presă (6 aprilie 1995) eșecul total al negocierilor purtate cu Guvernul. Nici una din revendicări nu a fost satisfăcută, reprezentanții Guvernului spunînd că ei nici nu aveau mandat să negocieze, ci doar să simuleze acest lucru, deoarece răspunsul politic era negativ.

Revendicările nesoluționate sînt:

– liberalizarea salariilor prin renunțarea la măsurile de limitare a creșterii lor;

– reducerea fiscalității și adoptarea legii impozitării globale;

– obligativitatea managerilor de a plăti indexările hotărîte de Guvern;

– plata indemnizațiilor pentru concediu de boală, inclusiv primele zece zile, din fondul asigurărilor sociale;

– creșterea alocațiilor pentru copii.

Următoarele revendicări nici nu au fost luate în discuție, deoarece Guvernul nu a delegat reprezentanți abilitați să le negocieze: reducerea tarifelor pentru energia termică și electrică din unitățile de învățămînt, sănătate și cultură la nivelul tarifelor casnice; creșterea salariului minim pe economie cu 50%; utilizarea certificatelor de proprietate la adevărata lor valoare, prin declanșarea unui real proces de privatizare în masă; asigurarea unui nivel de trai decent pensionarilor, prin creșterea raportului între pensia medie și salariul mediu.

Cartelul ALFA a solicitat președintelui Iliescu (printr-o scrisoare din 6 aprilie 1995) să medieze conflictul social între această organizație și Guvern. Pînă la obținerea unui răspuns pozitiv, manifestările de protest continuă cu greva din ziua de marți 11 aprilie.

• Federația Sindicatelor din Industria Alimentară (afiliată la Confederația Sindicatelor Democratice din România) anunță declanșarea grevei generale în data de 17 aprilie 1995, ca urmare a blocării negocierii contractului colectiv de muncă. Cauza: imposibilitatea stabilirii unei înțelegeri cu patronatul privind salariul minim pe ramură. **(O.A.)**

Cronică sindicală

• Luni 10 aprilie, CNSLR-Frăția a dat în judecată Guvernul, prin depunerea unui dosar la Curtea de Apel București. Sindicatul cere renunțarea la ordonanța 1/1995, considerînd-o neconstituțională.

• Scumpirea carburanților a determinat un miting spontan al șoferilor. Aceștia au parcurs, luni 10 aprilie, traseul Piața Victoriei–Piața Romană–Universitate, cu farurile aprinse și claxonînd.

• Cartel ALFA a declanșat o grevă de avertisment de două ore în dimineața zilei de marți 11 aprilie, grevă la care au participat filialele din întreaga țară.

• Tot marți 11 aprilie, ora 12, CNSLR-Frăția a organizat în fața Casei Poporului un miting de protest față de ordonanța 1/1995 emisă de Guvern și adoptată de Parlament.

Peste 30.000 de sindicaliști veniți din Argeș, Constanța, Vîlcea, Galați, Sibiu, Brăila, Satu-Mare, Iași, Dîmbovița au protestat față de hotărîrea Guvernului de a bloca creșterea salariilor în 1995.

Pavel Todoran, liderul CNSLR-Frăția, a declarat că negocierile de ieri de la Guvern au eșuat. „Singura soluție este continuarea luptei pînă la victoria finală", a spus acesta.

La miting a luat cuvîntul și Jean Lapointe, reprezentantul pentru Europa de Est al Confederației Internaționale a Sindicatelor Libere cu sediul la Bruxelles. „Sîntem aici pentru a manifesta solidaritatea noastră cu lupta dumneavoastră. Este inacceptabil ca un popor să trăiască sub nivelul de subzistență. Cerem Guvernului să se prezinte la negocieri clare", a spus Jean Lapointe.

• Mitingul a continuat pînă la ora 13.30. Sindicaliștii au pornit apoi în marș, pe traseul Piața Unirii–Universitate–Piața Romană–Piața Victoriei, intenționînd să continue mitingul în fața sediului Guvernului.

ULTIMA ORĂ

Pavel Todoran, liderul CNSLR-Frăția, a plecat împreună cu o delegație la Guvern, pentru a purta noi negocieri cu reprezentanții acestuia. La închiderea ediției, discuțiile continuau, iar manifestanții așteptau un răspuns clar. **(E.N.)**

VIZITĂ

Generalul Bernard Norlain, directorul Institutului de Înalte Studii de Apărare Națională (Franța), ne vizitează țara

• Născut la 22 noiembrie 1939 la Vannes (Morbihan) • Școala de aviație de la Salon (în septembrie 1960) • Brevetul de pilot de vînătoare la școala din Tours • Din iunie 1976 pînă în august 1977 este șeful Secției de securitate a zborurilor la Biroul nr. 3 de Stat Major de la Forța aeriană tactică, prima regiune aeriană de la Metz • În august 1984 preia comandamentul Centrului de experiențe aviatice militare și al Bazei aeriene 118 de la Mont-de-Marsan. Este vorba de una din bazele aeriene cele mai importante, însărcinată îndeosebi cu punerea în practică a sistemului de arme MIRAGE IV P/ASMP, o nouă parte integrantă aeriană a Forței nucleare strategice • La 1 ianuarie 1986 este numit general de brigadă de aviație • În august 1986 este chemat spre a fi șef al cabinetului militar al primului-ministru, mai întîi al lui Jacques Chirac, apoi al lui Michel Rocard • În decembrie 1989 devine comandant al Apărării aeriene și al Comandamentului Aer al Forțelor de apărare aeriană • La 16 august 1994 este numit director al Institutului de Înalte Studii Militare • Continuînd activitatea Colegiului de Înalte Studii de Apărare Națională, creat în 1936, Institutul de Înalte Studii de Apărare Națională, întemeiat după al doilea război mondial, a fost plasat sub autoritatea primului-ministru, care este responsabil în termenii Constituției de apărarea națională • Institutul are misiunea de a oferi înalților funcționari, ofițerilor superiori, cadrelor private (ținînd de sectorul industrial, al economiei, al dreptului, al culturii, al afacerilor sociale, al presei audiovizuale și scrise) o informație aprofundată asupra apărării naționale în sensul larg al cuvîntului • O sesiune națională este organizată în fiecare an, la Paris, timp de nouă luni • Președintele republicii și primul-ministru pronunță un discurs la deschiderea sau la închiderea sesiunii. Comitetele urmează a-și prezenta concluziile în rapoarte scrise. Acestea sînt transmise apoi primului-ministru, miniștrilor interesați, precum și comisiilor parlamentare, care pot găsi în ele analize și sugestii demne de a fi reținute.

PENTRU O TELEVIZIUNE PUBLICĂ

Nemulţumit de faptul că Parlamentul continua să tergiverseze numirea noilor Consilii de Administraţie în Radio şi Televiziune, Dumitru Iuga intră în 2 martie a.c. în greva foamei. Pe parcursul celor 36 de zile, cît va dura acţiunea sa de protest, i se vor alătura 43 de salariaţi din TVR şi liderul Federaţiei Sindicatelor din Poşta Română, Matei Brătianu. În timp ce Dumitru Iuga se afla în cea de-a 34-a zi de grevă a foamei, Parlamentul vota cu o întîrziere de peste 9 luni – faţă de termenul prevăzut de lege – lista noului Consiliu de Administraţie din Radio şi Televiziune. Ulterior, Birourile Permanente ale Senatului şi Camerei Deputaţilor adoptau decizia ca procedurile legate de ocuparea locurilor rămase vacante şi termenele de propunere ale noilor candidaturi să fie stabilite, împreună cu membrii comisiilor de specialitate, marţi 11 aprilie. La data de 6 aprilie a.c., Dumitru Iuga iese din greva foamei.

Alături de o scurtă biografie a lui Dumitru Iuga, reproducem declaraţia acestuia la sfîrşitul acţiunii sale de protest. Cît priveşte atmosfera din TVR, cititorii vor putea afla opinia lui Traian Andronic, vicepreşedintele SLTVR, precum şi ultimele decizii ale Parlamentului referitoare la componenţa viitorului Consiliu de Administraţie al TVR.

Birourile Permanente amînă decizia privind alegerile din Televiziune

După şedinţa de marţi 4 aprilie, în care parlamentarii majorităţii au respins candidaţii Opoziţiei şi ai Televiziunii pentru Consiliile de Administraţie ale Societăţilor Române de Radio şi Televiziune, SLRTV a acceptat refacerea alegerilor în cele două instituţii, cu două condiţii: Parlamentul să stabilească o dată precisă pentru organizarea alegerilor şi garantarea neamestecului Puterii în desfăşurarea lor. Miercuri, Comisia de cultură, arte şi mass-media a Senatului a decis ca, pînă cel tîrziu **sîmbătă 22 aprilie**, Televiziunea, Radio-ul şi grupurile parlamentare să înainteze comisiilor noile candidaturi, urmînd ca dosarele să fie depuse pînă la **2 mai**. Comisia de cultură a Camerei a fixat însă alte date: pentru înaintarea noilor propuneri, **3–4 mai** pentru depunerea dosarelor. Validarea de către plen a listelor ar trebui să se desfăşoare, conform acestui calendar, în săptămîna **8–11 mai**. Reunite joi în şedinţă comună, Birourile Permanente ale celor două Camere au amînat însă luarea unei decizii pentru marţi **11 aprilie**. Ele au cerut comisiilor să se pună de acord asupra datelor. **(RALUCA STROE-BRUMARIU)**

Dumitru Iuga

s-a născut la 21 aprilie 1942 în satul Turceşti, comuna Mateeşti, judeţul Vîlcea.

În 1968 absolvă Şcoala Tehnică „Unirea", după care este angajat la Televiziune. Specialitatea – tehnician electronist exploatare şi întreţinere aparatură studiouri Radio–Tv.

La 10 septembrie 1983 este arestat de Securitate, cercetat şi judecat pentru complot împotriva orînduirii socialiste. La baza procesului se află manuscrisul redactat de Dumitru Iuga „Platforma-program a mişcării pentru libertate şi dreptate socială în România". Este condamnat la 12 ani închisoare. Execută jumătate din pedeapsă, conform decretului de graţiere din ianuarie 1988, temniţă grea (fără muncă şi izolat) la Rahova, Aiud, şi Jilava. Este eliberat la 9 septembrie 1989, dar Securitatea continuă să-l urmărească. Pretutindeni i se refuză angajarea. În noiembrie '89 este „acceptat" ca muncitor necalificat pe şantierul Popeşti–Leordeni. La 12 noiembrie 1989 este din nou arestat sub acuzaţia de tentativă de propagandă împotriva orînduirii socialiste. Este eliberat din arestul din Calea Rahovei în după-amiaza zilei de 22 decembrie 1989. Este reangajat la Televiziune pe postul deţinut anterior.

La 19 ianuarie 1990, alături de alţi colegi, Dumitru Iuga înfiinţează Sindicatul Liber din RTVR. Este membru fondator al Alianţei Civice (actualmente, Dumitru Iuga face parte din conducerea centrală a AC).

Din 1990 încoace, Dumitru Iuga a militat necontenit pentru independenţa Televiziunii Române. El este convins că „ţara asta a noastră are un viitor şi că pe om îl definesc faptele şi nu vorbele".

Miza Televiziunii

Interviu cu TRAIAN ANDRONIC, vicepreşedintele SLTVR

Cum apreciaţi rezultatul final al Protestului SLTVR?

Cred că putem vorbi de o victorie. Victoria noastră se referă, în mod deosebit, la clarificarea disputei privind personalul de specialitate. Ultimul act, consumat în plenul Parlamentului în ziua de 4 aprilie, prin rezultatul său final, a dovedit că noi am respectat legea. Plenul Parlamentului a luat în discuţie lista propusă de comisiile de specialitate, analizîndu-se fiecare candidat în parte. Scrutinul nostru a fost corect şi legal – din moment ce el a constituit baza unor discuţii la nivelul Parlamentului.

Cum apreciaţi votul obţinut de candidaţii Opoziţiei?

Lista de candidaţi pe care comisiile de specialitate au prezentat-o a fost rezultatul unui joc politic recunoscut de către toată lumea. Miza acestui joc a constituit-o dobîndirea unei autorităţi ilegale asupra Radioului şi Televiziunii.

Intenţia iniţială a Puterii a fost să tergiverseze numirea noului Consiliu de Administraţie, eventual pînă după alegerile din 1996, intenţie care încălca legea într-un mod flagrant. O altă intenţie a majoritarilor viza stabilirea unui Consiliu de Administraţie marcat de un grup politic favorabil lor, dublat de o dominare a Departamentului Emisiunilor Informative.

În momentul de faţă, din cei 5 candidaţi care au avut sau au legături cu Departamentul Emisiunilor Informative au rămas 2. Din candidaţii apropiaţi unor partide politice n-au mai rămas decît 4: 3 ai PDSR şi unul al PUNR. Acestora li se adaugă candidatul propus de Guvern. Deci 5 din 13.

Să privim puţin candidaţii PDSR.

Dl. Dumitru Miron este economist-manager, rolul său poate fi benefic în noul Consiliu de Administraţie. Am înţeles că instrucţia lui este dublată de o cultură umanistă serioasă şi, în plus, este o persoană tînără. Dl. Constantin Pivniceru este aproape octogenar, o persoană cu puţine şanse de a-şi impune autoritatea în noua funcţie. Dl. Tudor Dumitru Savu este scriitor. Eu cred că este mai degrabă supus emoţiilor decît actului managerial. Deci doar dl. Dumitru Miron şi cei doi redactori de la Departamentul Emisiunilor Informative cred că vor fi capabili să facă ceva pentru Televiziune.

Revenirea la punctul 0 relansează întreaga discuţie în cu totul şi cu totul altă conjunctură, care se va caracteriza printr-o totală transparenţă, dublată şi de internaţionalizarea situaţiei – lucru pe care nu mă sfiesc să-l declar ca fiind o victorie a sindicatului nostru.

Dacă totul a plecat de la o tergiversare programată, în aşa fel încît să ne apuce alegerile din 1996, o intenţie electorală clară, această intenţie a fost definitiv stopată.

Ştim de acum precis că noul Consiliu de Administraţie va fi instalat în jurul datei de 11 mai.

Pentru noile alegeri intenţionaţi să vă schimbaţi candidaţii?

Un eventual scrutin, care ar trebui să fie organizat pînă la data limită, 22–23 aprilie, trebuie să se desfăşoare în deplină libertate pentru personalul de specialitate. Nu avem nevoie nici de restricţii, nici de indicaţii preţioase.

În ceea ce-i priveşte pe candidaţii noştri, pot să vă dezvălui un secret: audienţa şi suportul de care s-au bucurat iniţial au crescut foarte mult. **(A consemnat CLAUDIU LIVIU BALAŞ)**

DECLARAŢIE

Acţiunea de protest în care m-am angajat la data de 2 martie 1995 a fost subordonată exclusiv determinării autorităţilor publice, cu responsabilităţi în acest sens, de a finaliza procedura de numire a noilor consilii de administraţie în Societăţile Române de Radio şi Televiziune.

Evoluţia ulterioară a evenimentelor a demonstrat fără dubiu existenţa unui plan al Puterii care presupunea tergiversarea cît mai mult cu putinţă a acestor numiri şi, în caz de forţă majoră, eliminarea prin orice mijloace a candidaturilor incomode – pe fondul acestui plan nemernic derulîndu-se cele 5 săptămîni de protest.

Avînd în vedere noua situaţie creată, care presupune finalizarea acţiunii într-un viitor foarte apropiat, precum şi incertitudinile care planează asupra numelor a 8 dintre viitorii membri ai consiliului de administraţie al SRTV – respectiv 4 la Radiodifuziune –, consider inoportună şi lipsită total de eficienţă (din acest moment) continuarea acţiunii de protest în termenii în care a fost declanşată.

Mai mult, ar reprezenta o atitudine de abandonare pe care nu mi-am permis-o niciodată.

Rămînînd în sfera lucrurilor practice, în legătură cu rezultatele cu care se încheie, sub această formă, protestul Sindicatului Liber trebuie spuse următoarele:

Timp de peste o lună de zile, o mînă de oameni! – numesc astfel majoritatea personalului Televiziunii Naţionale – au înfruntat (pentru a cîta oară?...), fără teamă şi fără să se menajeze, fărădelegea ridicată la rang de politică naţională în România postrevoluţionară.

Acum, în final, se pune întrebarea dacă din această încleştare s-a desprins un cîştigător – răspunsul nu poate fi decît afirmativ:

– A fost deblocată acţiunea de numire a noilor consilii de administraţie în Societăţile Române de Radio şi Televiziune, acţiune care trenează de 8 luni şi, foarte probabil, ar fi fost finalizată... după alegerile din 1996!

– A fost stopată o ilegalitate extrem de periculoasă – numirea abuzivă, printr-un simulacru de legalitate, a domnului Paul Şoloc în funcţia de Director general al Societăţii Române de Televiziune.

– În pofida aparenţelor, prin respingerea unor candidaţi la Televiziune a fost blocat accesul unor personaje extrem de periculoase în consiliul de administraţie al SRTV.

Şi, în afara acestui cadru,

– s-a „spus" lucrurilor pe nume în legătură cu Televiziunea Naţională – Puterea nu acceptă în ruptul capului să renunţe de bunăvoie la controlul discreţionar asupra acestui mijloc de (dez)informare în masă prin care poate cîştiga oricînd o dispută electorală;

– şi, poate cel mai important cîştig, pentru prima dată i se oferă opiniei publice o imagine reală a vieţii social-politice din ţara noastră. Pentru un observator atent, nimeni şi nimic nu a fost cruţat, toată lumea fiind silită să iasă la rampă.

La retragerea mea din zona fierbinte a conflictului (numai pentru cîteva zile) aş vrea să sintetizez în cîteva cuvinte noianul de gînduri care m-au copleşit cu insistenţa lor în aceste prelungite zile de singurătate, cuvinte pe care aş dori să le încredinţez oamenilor acestui pămînt spre o adîncă judecată:

OAMENI BUNI, AVEŢI GRIJĂ PE MÎNA CUI DAŢI PUTEREA ÎN STAT!

DUMITRU IUGA

Romii – o minoritate transnațională

– Interviu cu NICOLAE GHEORGHE, sociolog, secretar al Federației Romilor, realizat de Oana Armeanu –

Nicolae Gheorghe s-a născut la 12 noiembrie 1946 la Roșiorii de Vede, județul Teleorman. Absolvent al Facultății de Filozofie, secția Sociologie a Universității din București în 1972. Cercetător principal la Institutul de Sociologie al Academiei. Domenii de specializare: sociologie rurală, dezvoltare comunitară și regională, relații interetnice. Autor a numeroase lucrări, studii și intervenții publice despre populația romilor: „Integrarea socială a romilor în societatea românească"; „Dezvoltarea comunitară și relațiile interetnice în România"; „Punerea bazelor unui parteneriat al romilor la nivel european"; „Copiii țigani din Europa"; „Romii în Europa Centrală și de Est: viață cotidiană"; „Țiganii din România și drepturile omului. Combaterea formelor de discriminare" etc.

Este secretar al Federației Romilor din România; coordonatorul Romani CRISS (Centrul Romilor pentru Intervenție Socială și Studii); membru al Uniunii Internaționale a Romilor (al cărei vicepreședinte a fost în perioada 1991–1993); membru al Asociației Române pentru Drepturile Omului – Comitetul Helsinki etc.

A reprezentat asociațiile romilor la Națiunile Unite (Comisia pentru Drepturile Omului), Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE), Consiliul Europei. Pentru activitatea în domeniul drepturilor omului a primit premii de la Helsinki Watch, Comisia Națională Franceză pentru Drepturile Omului, Fundația „Dr. Bruno Kreisky".

Romii se identifică cu națiunea română

Cum priviți minoritatea romilor prin raportare la minoritatea maghiară?

Sînt două realități demografice și culturale foarte diferite. Diferă, de asemenea, ca experiență istorică și etnică. Maghiarii formează o minoritate națională „clasică", „istorică", datorită reașezării frontierelor după primul război mondial. Au experiența istorică și culturală a apartenenței la statul maghiar (o istorie, biserică, limbă scrisă, școli, instituții de stat). Romii au avut o istorie complet diferită. Ei nu formează o majoritate nicăieri, nu există un teritoriu etnic al romilor, nu există un stat, o națiune politică a romilor în raport cu care o grupă de romi să se afle în situația de minoritate națională. De aceea, romii nu au fost recunoscuți ca atare și nu au avut un statut public niciodată. A fost doar un scurt experiment de organizare prin anii '30. În cazul romilor este prima dată cînd încep să se organizeze în plan public, să aibă asociații proprii și să discute despre cunoașterea limbii, a tradițiilor ș.a.m.d. și valorificarea lor prin scris. Din punctul acesta de vedere, problemele romilor sînt cu totul diferite de cele ale maghiarilor.

Maghiarii solicită un număr cît mai mare de școli în limba proprie, pînă la nivel de Universitate. În cazul romilor nu există tradiția învățării în limba lor, nu sînt manuale, nu sînt cadre didactice. Chiar dacă am vrea, tot nu am avea cu ce să punem în practică. Tot ceea ce se poate face este promovarea limbii romilor. Problema noastră este în primul rînd școlarizarea romilor la școlile în limba română sau în limba maghiară în zonele unde sînt populații majoritar maghiare. O modalitate pedagogică de a crește școlarizarea copiilor de romi și menținerea lor în școală ar fi și folosirea limbii **romani** ca limbă de educație, sub formă de cursuri opționale, sau niște pedagogii auxiliare în procesul de învățămînt care să folosească limba romilor, în așa fel încît să le dea un suport afectiv copiilor.

Maghiarii din România se consideră ca fiind parte a națiunii culturale maghiare. Națiunea de identificare pentru romii vorbitori de limbă română este națiunea română: limba română, biserica ortodoxă sau biserica greco-catolică, obiceiurile. Maghiarii operează o distincție clară între: a) statul român – entitate politică într-o anumită frontieră, b) națiunea română – formată de etnicii români, c) națiunea maghiară – a etnicilor maghiari, în care centrul de greutate îl reprezintă statul ungar.

O altă deosebire este că maghiarii solicită constituirea ca minoritate națională și drepturi de minoritate cît mai bogate și cît mai bine garantate juridic. După părerea mea, ideologia națională are din perspectiva romilor anumite defecte. Romii nu au nici o aspirație teriorială, nu vor să formeze un stat național propriu, unde să fie majoritari. De aceea, nici conceptul de minoritate națională nu este potrivit. Romii sînt mai degrabă o „minoritate transnațională" sau, pentru cei din Europa, o „minoritate europeană", în sensul că, așa cum minoritățile naționale s-au format prin relație cu structurile statului național, romii s-ar putea constitui ca o minoritate în raport cu structurile emergente internaționale: CSCE, Consiliul Europei, Comunitatea Europeană. O parte din proiectul meu personal în mișcarea romilor din România și pe plan internațional este de clarificare a acestui concept de minoritate transnațională, non-teritorială, europeană. Elementul de bază în conceptul de minoritate europeană este **cetățenia** în statele existente, și asta presupune o considerare a lor nu ca state ale etniilor majoritare, ci ca state de drept. Din punctul de vedere al romilor, o relație interesantă ar fi aceea de **deteritorializare** a proiectului politic al minorităților. Drepturile minorităților să fie doar un capitol în categoria generală a drepturilor cetățenești, fără referință teritorială. Corespunzător ar fi **deetnicizarea statelor**. Statul să nu fie al unei etnii, ci neutru la etnicitate și deschis tuturor grupurilor etnice. Este un punct de vedere care mă apropie de poziția UDMR, fiind o critică a definirii statului român ca stat național, așa cum este trecut în Constituție. Dată fiind polisemia termenului de național, este posibilă interpretarea sintagmei „stat național" în sens naționalist. Ceea ce mă deosebește de UDMR este că eu am zis că, în momentul în care românii ar face o astfel de concesie, de revizuire a Constituției în sensul schimbării identificării ca stat național, și minoritățile ar urma să facă o concesie: revizuirea articolului 59 (2) din Constituție, care dă grupurilor etnice dreptul de a desemna membri în Parlament, chiar dacă nu sînt aleși conform pragului stabilit de Legea electorală.

„Țigani" de nevoie

Minoritățile naționale sînt de acord cu acest punct de vedere?

Nu. M-ou criticat, pentru că în felul acesta ar pierde o resursă de reprezentativitate. Datorită acestor locuri în Parlament, au acceptat definirea statului român ca fiind un stat național și în felul acesta au participat la reproducerea aceleiași ideologii naționale.

Faptul că în prezent fiecare minoritate își trimite deputatul și fiecare se ocupă de problemele ei este justificat și firesc pînă la un punct, dar este disfuncțional. În loc să avem 12 reprezentanți ai minorităților – care, de altfel, nu au fost foarte eficace în ceea ce privește avansarea conceptului de drept al minorităților –, ar fi, poate, mai util să avem un singur deputat care să reprezinte interesele a 12 minorități coalizate.

Ați discutat aceste lucruri cu reprezentanții celorlalte minorități?

Mai puțin. Mi-am formulat odată ideea, care a fost prezentată infidel de către presă, și asta a scandalizat. Minoritățile au impresia că, dacă ar pierde această fragilă resursă oferită de Constituție și de Legea electorală, ar pierde și puținul pe care îl au. Ar fi, după părerea mea, un gest de bună-credință din ambele părți găsirea unor aranjamente instituționale prin care revendicările minorităților să-și găsească o rezolvare. Este mai degrabă o „abordare diplomatică" decît legislativă a problemei, un sistem de negocieri prin care să se poată ajunge, prin tatonări, la aproximarea realizării revendicărilor. Maghiarii, după părerea mea, în loc să abordeze problema sub această strategie de negociere, insistă mai mult pe elementul legislativ. Este un mare consum de energie, cu efectele pe care le cunoașteți. Din punctul meu de vedere, o soluție posibilă este separarea etnicului de stat, așa cum, la un moment dat, în istorie, s-a ajuns la separarea bisericii de stat. Identitatea etnică să devină o opțiune a individului. Sînt și elemente disfuncționale în conceptul etnic, este o preeminență a grupului asupra individului pe criterii transmise: limba, religia, cultura, care sînt inculcate prin socializare din copilărie, sînt impuse. În perspectivă, eu aș vedea o relaxare a relațiilor dintre grup și individ în ceea ce privește afirmarea identității etnice, etnia să devină domeniu oarecum privat. În cazul romilor, identitatea de **țigan**, cuvîntul care se practică cotidian, nu este totdeauna o identitate dorită, ci impusă de ceilalți. Sînt mulți care vor să fie români, care s-au educat ca români, dar care nu sînt recunoscuți ca atare de către ceilalți datorită culorii pielii și a altor prejudecăți și sînt țigani „de nevoie".

Există și totalitarisme etnice, nu numai ideologice

Această identitate impusă este sursă de discriminare, de persecuție, chiar de violență. Pentru fapta comisă de un individ dintr-o colectivitate de romi, întreaga colectivitate este pedepsită, casele distruse. Asta mă face să fiu ceva mai precaut în ceea ce privește teoria drepturilor de grup, colective. În proiectul de lege pe care l-a propus UDMR se spune: drepturile minorității naționale, ale comunității autonome și ale persoanelor care aparțin minorităților. Este o ierarhie, pe primul plan fiind dreptul minorității, dreptul colectiv. Mie mi se pare că elementul de bază sînt drepturile individuale și apoi drepturile de asociere ale indivizilor în vederea promovării unor interese comune. Se pot imagina totalitarisme etnice, nu numai ideologice – de pildă, regimul lui Antonescu, un regim autoritar, semifascist.

Principiul minorităților este folosit ca o amenințare

Vi se pare justificat faptul că Tratatul cu Ungaria nu a fost semnat din cauza Recomandării 1.201?

Este o problemă care depășește competența mea. Eu am o obiecție față de faptul că ideea de stabilitate în Europa și problema minorităților a fost treptat redusă la chestiunea recunoașterii frontierelor de către statele care au litigii în ceea ce privește drepturile minorităților. Este abordarea tradițională, planul Balladur continuînd principiul naționalităților al lui Wilson. Din punctul acesta de vedere, nu aduce nici o idee nouă, doar că ar fi un tratat complementar la tratatele de la Trianon sau de la Versailles. Ceea ce putea să fie la un moment dat o reglementare la nivel european a problemei minorităților a ajuns, datorită influenței cancelariilor diplomatice și a intereselor politice, inclusiv durința lui Balladur de a se prezenta cu ceva mai substanțial la campania prezidențială, la ecuația tradițională: tratate bilaterale între state care au probleme de minorități, deci România–Ungaria, Slovacia–Ungaria. Celelalte minorități au cam dispărut din preocupările acestor tratate, inclusiv minoritățile fără teritoriu, cum sînt romii.

Dar există și Recomandarea 1.203, care se referă exclusiv la minoritatea romilor.

E adevărat. Dar UDMR insistă asupra Recomandării 1.201, art. 11, care se referă la autonomia locală, ceea ce corespunde interesului lor, fără să menționeze niciodată – eu n-am auzit – Recomandarea 1.203 privind protecția romilor din Europa. Invocă o convenție generală care se referă la drepturile minorităților, ignorînd să dea ei primul exemplu că sînt preocupați și de interesele altei minorități.

Principiul minorităților a fost odată exploatat pentru a declanșa conflicte militare. În prezent este folosit la fel, în context de securitate, ca o presiune, ca o amenințare. Tot Tratatul de Stabilitate este cu un pas în urmă față de ceea ce s-a realizat în CSCE în privința drepturilor pentru minorități sau chiar în Consiliul Europei. Este o abordare tipică de politică reală, și UDMR a devenit prins în jocul ăsta, pentru că, fundamental, ei nu au altă ideologie decît ideologia statului național. De multe ori, romii din Ungaria sînt confruntați cu aceleași probleme de naționalism cu care sînt confruntați și romii din România. Ungaria a fost un pic mai novatoare, într-un sens, pentru că a adoptat Legea minorităților naționale și etnice și a pus foarte multe resurse financiare la dispoziția minorităților naționale, principala minoritate etnică din Ungaria fiind romii. Dar romii au fost atacați, iar casele lor au fost distruse și în regiunile unde populația majoritară este maghiară. Sigur că românii, fiind majoritari în mai multe zone din țară, și frecvența conflictelor este mai mare, dar și maghiarii, după părerea mea, sînt la fel de vulnerabili la prejudecăți ca și alții. Nu e o critică față de maghiari, ci o critică a ideologiei naționale, care este pusă în practică și de minorități.

Consiliul pentru Minorități – organism de propagandă

Sînteți împotriva unei legi a minorităților? O considerați inutilă?

Nu sînt împotrivă. Depinde dacă este suficient de bine articulată, ca să formuleze drepturi și garanții juridice suplimentare celor care există în momentul de față. Riscul este – și asta este caracteristica proiectului de lege propus de Guvern – să facem o lege ideologică, de protocol, ca să putem spune că avem și o lege a minorități-

lor în România, așa cum se proceda înainte de '89.

Am încercat recent să facem o coaliție a diferitelor asociații ale romilor. Unul dintre proiectele comune ar fi tocmai acela de a oferi cîteva sugestii de inclus într-o posibilă lege a minorităților naționale, mai ales elemente noi, prevăzute la nivel internațional, cu referire la situația specifică a romilor. De pildă conceptul de „limbi non-teritoriale", menționat în Carta europeană a limbilor regionale și ale minorităților, care se referă la situația specifică a romilor, a evreilor, a altor cîtorva grupuri care nu sînt concentrate teritorial. Sînt foarte puține comunități formate exclusiv din romi sau unde ei formează o majoritate substanțială. Sînt și altfel de localități, mai ales cătune sau, cum este Roșia, în județul Sibiu, de pildă, unde ei formează aproape 20% din populație. Faptul că romii nu sînt concentrați teritorial face ca punerea în practică a resurselor pentru minorități să fie mai dificilă. Cum să organizezi școlarizarea în limba romilor? Cum să asiguri reprezentarea romilor în consiliile locale? Trebuie găsite soluții de reprezentare și de alocare de resurse ținînd cont de dispersarea lor teritorială.

Sînteți mulțumit de funcționarea Consiliului Minorităților Naționale?

În ce mă privește, nu. Doar Partida Romilor este reprezentată în Consiliul pentru Minorități Naționale, datorită regulamentului specific pe care îl are acest consiliu. După cazul de la Hădăreni, Federația Romilor și alte organizații au solicitat retragerea romilor din Consiliul pentru Minorități. Colegii noștri de la Partida Romilor au preferat însă să rămînă, pentru că au anumite avantaje: accesul la informații, posibilitatea de negociere cu celelalte minorități și instituții care sînt reprezentate acolo, există un buget alocat la care Partida Romilor are acces. Deși la început am fost la prima ședință constitutivă și mi-am manifestat interesul și sprijinul pentru acest consiliu, treptat, am constatat că este mai mult un organism de propagandă și de protocol. Nu este orientat spre rezolvarea problemelor pe teren, concrete, cu caracter administrativ, legate de viața cotidiană a romilor. Nu cunosc suficient activitatea lor și nu vreau să fac o critică nihilistă. Știu că finanțează reviste, festivaluri culturale, publicarea de cărți, reuniuni... lucruri lăudabile. Dar asta ține de funcția de propagandă și de protocol. Grupul în care lucrez este orientat mai mult către rezolvarea de probleme, ne numim „grup de intervenție socială", deci sîntem mai legați de munca socială de teren. Asta este o obiecție generală. A doua este că în cîteva situații au fost parteneri neloiali în relația cu noi, ca organizație neguvernamentală. Secretarul general al Guvernului, care este coordonatorul acestui Consiliu, a anunțat sprijinirea proiectului de la Vălenii Lăpușului și de la Kogălniceanu prin alocarea unor sume de bani care nu au fost alocate niciodată. Am încercat o colaborare la finanțarea unui seminar pentru probleme de școlarizare a copiilor de romi – și iar au promis că dau bani, dar nu i-au dat. De aceea, am încetat colaborarea.

Infracțiunile împotriva romilor rămîn nejudecate

Nu credeți că indicele de infracționalitate mai crescut în rîndul romilor decît al românilor explică parțial ostilitatea cu care sînt priviți?

Nu știu de unde rezultă că indicele de infracționalitate în rîndul romilor este mai mare decît la români. Găsesc că toată problematica este falsă pusă. Care este criteriul de numărare cînd vrei să faci statistica criminalității? Este o chestiune viciată și discursul bazat pe ea este eronat. Trebuie să găsim o cu totul altă abordare. Să ne orientăm spre fenomenul criminalității în general și apoi să vedem în ce condiții individul X este socotit țigan. Dacă e numai criteriul culorii pielii, este un criteriu rasist de interpretare, iar dacă este pus și în legătură cu criminalitatea, atunci se întărește de două ori prejudecata față de ei. Am fost confruntat cu astfel de aprecieri și am contestat de fiecare dată cifrele. Nu vreau să acopăr lucrurile, întotdeauna am pornit de la recunoașterea infracționalității. Sigur că sînt și romi care comit infracțiuni, asta este parte din infracționalitatea generală. Noi sîntem de acord cu asta și rareori am apărat infractorii. Sîntem preocupați de faptul că în anumite colectivități de romi frecvența infracționalității este relativ ridicată, fără să fac o comparație, în sensul că ar fi mai mare sau mai mică decît la români. Mă neliniștește însă că, de cîtva timp, infracțiunile săvîrșite împotriva romilor rămîn neinvestigate și nejudecate. Infractorii care au distrus casele romilor de la Lunga, de pildă, și au omorît patru romi nu apar în nici o statistică.

Dar credeți că acest lucru se întîmplă din cauză că sînt romi sau pentru că pur și simplu Justiția merge prost? Sînt atîtea procese care trenează de ani de zile.

De acord. Dar din numărul limitat de dosare pe care le avem sub observare se conturează o tendință de administrare selectivă a Justiției. Într-un fel se acționează în cazul romilor, în alt fel în cazul celorlalți. Cînd un țigan omoară un român, imediat el este arestat și pedepsit. În momentul în care românii omoară țigani, nu se poate încheia investigația. Că sînt mulți, că e greu să-i individualizezi etc., și de patru ani sînt nerezolvate cazul cu patru romi omoriți la Lunga, un rom omorît la Plăieșii de Sus, un copil dispărut în incendierea caselor la Turulung.

V-ați pronunțat de multe ori și împotriva presei, spunînd că mediatizează negativ romii.

Nu toată presa. Sînt ziare și ziariști care au o prezentare plină de prejudecăți. Sigur că nu poți să faci omul mai frumos decît este. Dar presa preia fără discernămînt comunicate de la Poliție și spune că „trei țigani" au făcut următorul lucru... Nu sînt identificați ca persoane, cu nume, prenume, sex, vîrstă, așa cum sînt identificați ceilalți. Or, asta întărește ideea că țiganii sînt în primul rînd infractori. Sînt cîțiva ziariști – Horațiu Rădulescu, de exemplu, de la *Evenimentul zilei* – care fac campanie împotriva romilor. Au apărut o serie de articole: „Capitala cotropită de țigani"; altele în care se spune: țiganii fac așa...; sau „Sînteți o un butoi de pulbere, se așteaptă o singură scînteie ca să se declanșeze un imens conflict social" etc. Asta înseamnă, indirect, incitare la violență. Limbajul acesta emoțional, inflamant, cultivă ostilitatea față de romi.

De cîte feluri sînt romii din România?

De multe feluri. O primă distincție este în sedentari și foștii nomazi sedentarizați. După limbă sînt romi vorbitori de limbă română, de limbă maghiară, de limbă turcă. După religie sînt ortodocși, reformați, catolici, musulmani. După ocupații: vătrași, țigani de ogor, țigani de curte etc. După îndeletnicirea tradițională: căldărari, ciurari, argintari, lăutari, fierari. Sînt iarăși împărțiți după dialectul limbii romani vorbite etc.

Care sînt relațiile dintre diferitele categorii de romi? Există conștiința apartenenței la un grup sau altul?

Relațiile sînt ca peste tot. Unii cooperează, alții se ceartă între ei. În cazul comunităților naturale există o clară conștiință a apartenenței de grup. Romii căldărari nu se însoară cu romi băiași sau cu romi vătrași. Romii lăutari n-or să se însoare cu romii ciurari, romii musulmani nu se căsătoresc cu romii ortodocși.

Nu există numai criterii de separare, ci și de cooperare. Eu am încercat să anim o „federație a romilor". S-au format și alte coaliții, de exemplu Forumul Suprem al Romilor. În perioada alegerilor locale din februarie '92, Alianța Romilor a depus liste comune de candidați la nivel local. Există asociere și la nivel internațional: Uniunea Internațională a Romilor, la care Federația Romilor este afiliată. Există în prezent Conferința permanentă de cooperare și coordonare între asociațiile romilor din Europa, care s-a format în primul rînd pentru cooperare cu CSCE. Vrem să formăm și o confederație balcanică a romilor. Romii sînt într-o fază incipientă de mobilizare politică, dominată încă de facționalism, însă treptat va apărea și tendința de asociere, pe măsura maturizării ei.

Nu vi se pare că între elita romilor și masa romilor există o ruptură foarte mare?

În general, între elite și mase există o ruptură. Prin definiție, elita este un grup care controlează o resursă, și prin asta se deosebește de masa celorlalți. Ce legătură a fost între elita politică a fostei nomenclaturi și masele de români? Ce legătură există între elita politică actuală și mase? În cazul romilor avem numai cîteva personalități care sînt active, care au organizat asociații, care participă la alegeri, care revendică o recunoaștere publică. Nu există încă o clasă politică. Sînt romi care sînt „lideri" și sînt în elita politică – și care sînt încă foarte apropiați de oameni, pentru că trăiesc în mijlocul lor. Rupturile sînt mai mult de limbaj.

S-a creat părerea că romii sînt votanți fideli ai președintelui Iliescu. Sînteți de acord?

Trebuie să vorbim pe cifre. Cum nu există o statistică etnică a votului, este doar o părere. Din dorința de a ne detașa de comunism și de limbajul marxist, noi am renunțat să mai gîndim în termeni de „strat social" și discutăm în termeni etnici. Am criticat tendința de omogenizare socialistă a societății, în schimb operăm, cu conștiințele împăcate, cu omogenizarea etnică, ca și cum, de exemplu, toți ungurii ar fi la fel. Dar ungurii fac parte din straturi sociale diferite, sînt țărani, muncitori, intelectuali, au stiluri de viață diferite, interese diferite. Între un rom care lucrează în fabrică și un rom care este negustor sînt deosebiri foarte mari. După părerea mea, romii au exprimat un vot de strat social, nu un vot etnic. Dacă Iliescu a avut un discurs politic prin care a captat votul muncitorilor din fabrică, a captat și votul muncitorilor romi din fabrică. Eu unul nu susțin votul etnic al romilor, nici pentru formațiunile romilor – pentru că este periculos. Acum faci apel la votul etnic, dar cine ne dă garanția că peste cîtva timp o altă formațiune politică nu va spune că toți romii trebuie deportați?! Un vot etnic este și o evitare a unui drept al omului, dreptul de a fi un individ care are opiniile lui.

Regele Cioabă este o creație a ziariștilor

Există rege și împărat al romilor și în alte țări?

În alte țări, țiganii nu au fost în situația de robie ereditară și colectivă cum au fost în Principatele Române. Robii nomazi – căldărarii, de exemplu – au fost robi domnești, care plăteau dări domnitorului. În Moldova, darea romilor era zestrea soției domnitorului. În Transilvania a existat voievodul țiganilor, care nu era țigan, ci nobil maghiar, care culegea dările. A existat o conexiune între structurile feudale și romi, care poate a lăsat în memorie o anumită predilecție către ierarhia feudală, în vîrful căreia era regele sau împăratul. Dar nu cred că asta a fost opțiunea de bază în proclamarea regelui. În parte, ziariștii l-au creat: „Dvs. sînteți regele romilor din România?"; „Nu", a zis el; „Sînteți regele romilor?"; „Nu." Azi așa, mîine așa, și pînă la urmă el și-a zis: „Da' de ce nu? Da, sînt regele romilor". Și vărul lui a spus: „Dacă tu ești rege, eu sînt împărat".

Sînteți de acord cu opinia potrivit căreia regele și împăratul sînt o născocire a președintelui Iliescu?

Nu cred. Asta nu înseamnă că vreau să maschez o posibilă conexiune între domnul Iliescu și domnul Cioabă. E posibil să existe o relație între ei. Dar nu știu.

Romii recunosc regele și împăratul?

Unii da, alții nu. Regele ar fi practic recunoscut în momentul în care eu încep să-i plătesc o taxă. Și în virtutea acestui contract social, el îmi oferă niște servicii: protecție, reprezentare etc. Există poate o astfel de relație, dar cu un număr restrîns de persoane, care țin de familia lui Cioabă. Faptul că-l acceptă mass-media, nu înseamnă că-l acceptă populația romilor. Momentan, singurul reprezentant legitim este Răducanu, care e membru în Parlament.

TAROM – dincolo

– În zilele care au urmat catastrofei de la Baloteşti, presa a acordat multă atenţie evenimentului. Numai că această abundenţă a dat naştere şi unor atitudini exagerate. De ce oare să „nu ne mai putem uita la cer ca înainte"? Sau, mai rău, de ce „moartea aceasta nu a fost românească"? Oare numai moartea mioritică să fie cu adevărat românească?

Revista „22" şi-a propus să prezinte, dincolo de catastrofă, factorii implicaţi, într-un fel sau altul, în evenimente: Compania TAROM, piloţii, securitatea aeroportului Otopeni, avionul Airbus.

Compania TAROM

Compania TAROM există cu statutul pe care îl are astăzi începînd din 1954 (cînd Societatea de Transporturi Aeriene Româno–Sovietice a devenit TAROM). Pînă în 1989, TAROM era o companie aeriană a unei ţări socialiste. Însă, spre deosebire de celelalte companii din „fostul bloc comunist", TAROM a operat şi cu avioane de producţie Vest (BAC şi Boeing) – ceea ce a dat o uşurinţă în a îmbunătăţi ulterior flota de avioane. În 1989–1990, situaţia flotei era următoarea: AN–24 – Antonov – (20 avioane); IL–18V – Iliuşin – (2 avioane); IL–18D (2 avioane); IL–62S (2 avioane); IL–62M (2 avioane); TU–154 – Tupolev – (8 avioane); BAC 1–11 – 400 (3 avioane); BAC 1–11 – 475 (1 avion); BAC 1–11 – 500 (13 avioane); B 707 pax – Boeing – (2 avioane); B 707 cargo (2 avioane).

După 1989, strategia de marketing a companiei a fost regîndită, ca urmare a cerinţelor de modernizare şi de aducere la standardele internaţionale. Această strategie a avut în vedere, în primul rînd, achiziţionarea de noi avioane. Astfel, în decembrie 1992 s-au achiziţionat două avioane Airbus, „Transilvania" şi „Moldova" („Muntenia", cel care s-a prăbuşit la Baloteşti, era, după cum se ştie, în regim de închiriere – după 10 ani, el urma să rămînă companiei TAROM). Apoi au fost cumpărate 5 avioane Boeing 737 mediu-curier – primele două în octombrie 1993, celelalte trei în noiembrie 1994. (După cum se observă, contractul de colaborare cu firma Boeing exista de pe vremea lui Ceauşescu. Se avea în vedere, la vremea aceea, şi o colaborare în privinţa avioanelor lung-curier. Proiectul a fost, însă, stopat – se zice – de la „cabinetul 2". Dacă nu ar fi fost stopat, în 1990, TAROM ar fi primit avioane Boeing 757 lung-curier. După Revoluţie s-a reluat colaborarea cu firma Boeing, dar cei care au fost mai prompţi au fost cei de la Airbus, care au putut asigura aeronavele lung-curier mai repede. În noile condiţii, firma Boeing nu ar fi putut să livreze aparatele lung-curier decît începînd cu anul 1996.)

Ca urmare a îmbunătăţirii parcului de avioane, în 1994 s-au deschis noi destinaţii: Stuttgart, Düsseldorf, Stockholm, Manchester, Kiev, Delhi, Calcutta. Tot îmbunătăţirii parcului de avioane i se datorează şi mărirea frecvenţei de zboruri pe rutele deja existente. Pe lîngă acestea, strategia de marketing a TAROM a avut în vedere aducerea la standardele internaţionale şi a serviciilor de bord. Din 1992, toate avioanele TAROM sînt prevăzute cu salon de „business class". „Catering"-ul (serviciul de asigurare a mîncării la bord) s-a îmbunătăţit la rîndul lui, actualmente fiind asigurat de o firmă care deserveşte şi alte componente aeriene din străinătate. În privinţa pregătirii profesionale, faptul că piloţii TAROM sînt la standardele internaţionale trebuie înţeles la propriu. Piloţii şi-au făcut studiile în Vest, unii la Toulouse (de unde provine avionul Airbus), alţii la Zürich. Apoi, un anumit număr de ore de zbor (timp de cîteva luni) este efectuat în compania piloţilor de la Swissair.

Anul 1994 a fost un an extraordinar pentru TAROM, compania avînd un bilanţ pozitiv (singura companie din Europa care a mai avut un bilanţ pozitiv a fost British Airways). Procesul de modernizare a TAROM este în desfăşurare. Pentru anii 1996–1997 se are în vedere schimbarea tipului de avion pentru cursele interne. Avionul pentru cursele interne, AN–24, este foarte vechi, aflîndu-se în dotarea companiei de peste 20 de ani.

După cum ne-a informat Rodica Balaci, de la Biroul de relaţii cu presa al TAROM, scăderea de vînzări care s-a produs ca urmare a catastrofei de la Baloteşti nu este îngrijorătoare. Acum, după ce lumea şi-a dat seama că tot ce s-a întîmplat a fost un accident şi atîta tot, vînzările sînt iarăşi în creştere. (În locul avionului Airbus „Muntenia" va fi achiziţionat un DC–10 – firma McDouglas.)

Cu toate acestea, directorul general al TAROM, Nicolae Brutaru, estimează pierderile companiei la aproximativ un milion de dolari. Această sumă a pierderilor ar putea să crească dacă seria de alarme false va continua.

Oricum, chiar şi în momentul actual, după catastrofă, compania TAROM este cotată ca una dintre cele mai sigure companii din lume. Înainte de evenimentul de la Baloteşti, TAROM se afla în top, deoarece fusese practic ferită de întîmplări nefericite, şi aceasta se reflecta în suma mică pe care o avea de plătit ca rată de asigurare. **(C.P.-B.)**

Sindicatul personalului navigant din TAROM

Sindicatul personalului navigant este, după cum se ştie, cel care a organizat în decembrie 1990–ianuarie 1991 greva din TAROM. Revendicările greviştilor aveau în vedere două aspecte: unul se referea la statutul socio-profesional al piloţilor, celălalt la situaţia globală a companiei TAROM. Cel de-al doilea – avînd ca cerinţe, de exemplu, demilitarizarea companiei sau dotarea tehnică şi starea corespunzătoare a aeronavelor – şi-a găsit soluţionarea. Însă primul a rămas în aceeaşi situaţie ca înainte de grevă – cu toate că s-a obţinut Ordinul 30 din 15.01.1991, acest ordin nu s-a aplicat nici pînă în ziua de astăzi. De aceea, sindicatul va reîncepe demersurile către Parlament şi către Guvern. Oricum, către Parlament (Comisia Muncii) au fost înaintate pînă acum o mulţime de hîrtii, dar nu s-a primit nici un răspuns.

Anormalitatea de care se lovesc cei de la personalul navigant este că **meseria de pilot pur şi simplu nu se află în nomenclatorul de profesii**. Ea este asimilată, în mod dezavantajos pentru piloţi, altor meserii.

Pentru a mă convinge de statutul special al profesiei lor, care merită, fără discuţie, încadrarea în nomenclator, cei de la Sindicatul personalului navigant mi-au pus la dispoziţie o documentată **„Expunere de motive"** în ceea ce priveşte cererile lor. Sînt inventariaţi factorii de risc ai acestei meserii. Iată cîţiva: viteza liniară şi variaţiile de viteză şi direcţie; lipsa de oxigen şi de umiditate; temperatura, presiunea, vibraţiile, radiaţiile ultravioletе, undele de înaltă frecvenţă, radiaţiile cosmice, zgomotul, încărcarea electrostatică a organismului; desincronizările de ritm biologic, prin schimbarea fusului orar şi modificarea metabolismului, prin schimbarea condiţiilor climaterice. La toate acestea se mai adaugă şi ceea ce autorii raportului numesc „Factorul uman": claustrare; volum de muncă ridicat în unitatea de timp; alimentaţie restrictivă; dificultăţi în desfăşurarea unei vieţi de familie şi sociale normale (datorită plecărilor lungi şi repetate).

Ca urmare a acestor factori de risc, intervin bolile profesionale (care sînt: îmbătrînirea prematură, spasmofilii, discopatii, andropauză şi menopauză la vîrste premature, naşteri premature sau cu probleme, boli de stomac, de inimă ş.a). Studiile medicale scot în evidenţă rata ridicată de mortalitate, în cazul personalului navigant – piloţi şi personal de bord – atît în perioada de activitate, cît şi imediat după ieşirea la pensie. Există pericolul pentru un pilot ca după 10–15 ani să contracteze o boală profesională şi să nu mai poată zbura. „În cazul acesta, el nu este acoperit de lege cu nimic" – ne spune Sandu Panaite, preşedintele sindicatului. Apoi, pregătirea profesională a pilotului este de excepţie şi continuă. „Pilotul trebuie să fie ca un sportiv de performanţă. Şi întocmai ca în cazul sportivului de performanţă, de la o vîrstă încolo, corpul te lasă."

Personalul navigant de la TAROM încă mai speră ca cererile grevei din '90–'91 să fie soluţionate: încadrarea în nomenclatorul de profesii ca o categorie distinctă de salarizare, pe măsura responsabilităţii, riscului şi uzurii pe care o comportă profesia de pilot; **încadrarea în grupa** I de muncă, cu reducerea corespunzătoare a vîrstei de pensionare şi vechime în muncă; cuprinderea, în Legea pensiilor, a categoriei de personal navigant într-o secţiune separată. **(C.P.-B.)**

Vineri 7 aprilie 1995, la sediul Grupului pentru Dialog Social, din Calea Victoriei 120, a avut loc, sub egida Institutului Francez din Bucureşti, a Ambasadei Poloniei şi a GDS, o întîlnire cu tema **Crearea noii societăţi civile în ţările Europei Centrale post-totalitare**. A prezentat Jacek Vodz, director al Şcolii Internaţionale de Ştiinţe Politice din Katowice. Întîlnirea a generat dezbateri interesante privind tensiunile care pot apărea între societatea politică şi societatea civilă, în faza lor de maturitate, sau schimbarea rolului Bisericii, o dată cu schimbările de regim. A fost prezent dl. Roman Wyboraki, ambasadorul Poloniei la Bucureşti.

Consideraţii pe tema relaţiei dintre politică şi activismul civic vor fi publicate în numerele viitoare ale revistei „22".

de catastrofă

Aeroportul Otopeni

Trebuie să specificăm de la început, pentru a elimina orice confuzie, că TAROM şi Aeroportul Otopeni sînt două instituţii diferite. Prin urmare, cel care răspunde de securitatea aeroportului este comandantul Aeroportului Otopeni, Tudose Constantin. (Prin Hotărîrea Guvernului 125/1991, regiile aeroportuare sînt cele care au ca sarcină să organizeze şi să coordoneze activităţile de securitate aeroportuară.)

Pentru toate situaţiile de urgenţă care pot apărea în aeroport (de la incendii pînă la atentate) – ne spune Comandantul Tudose Constantin – există planuri speciale, strategii, analizate temeinic, pe baza cărora se acţionează. În aceste situaţii se intervine mai întîi cu forţele existente permanent, iar apoi cu forţele din exterior.

Securitatea aeroportuară presupune angajarea mai multor categorii de formaţiuni: forţele speciale ale aeroportului – „Airport Security"; formaţiunea de pompieri şi cea medicală. La acestea se adaugă forţele exterioare: Brigada Antiteroristă şi Personalul de control trecere frontieră. Apoi, salariaţii TAROM – echipajele şi personalul tehnic – au funcţii precise privind asigurarea securităţii. De altfel, fiecare salariat de pe platforma aeroportului (pînă la femeia de serviciu) este special pregătit şi are prevăzute atribuţiuni în acest sens.

În cazul catastrofei de la Balotesti, încă din primele secunde de la dispariţia avionului de pe radare, echipa de intervenţie a fost alertată. Aceasta, sub comanda inginerului Popa, a fost la locul accidentului în cîteva minute. În acest timp, un dispecerat specializat a anunţat celelalte forţe şi au început să apară pompierii, salvările etc., urmînd să fie pus în aplicare planul de căutare şi, în continuare, cel de salvare. Din păcate, planul de salvare nu a mai putut fi pus în aplicare, deoarece în urma catastrofei nu a mai existat nici un supravieţuitor.

În privinţa alarmelor telefonice care se primesc la Otopeni, comandantul Tudose Constantin ne informează că acestea sînt tratate de fiecare dată ca şi cum anunţurile ar fi reale. Se procedează cu foarte mare rigurozitate, tot după strategii pregătite din timp (în sensul acesta, există antrenamente săptămînale). O hibă a acestui sistem de securitate se pare că a fost cea cu privire la apelurile telefonice adresate turnului de control. După cum afirmă comandantul aeroportului, legătura cu turnul de control putea fi cerută, înainte, de oricine, prin centrala telefonică a Aeroportului Otopeni. Bineînţeles, la ora actuală, această deficienţă a fost corectată. (C.P.-B.)

ULTIMA ORĂ

Maneta de comandă a motorului drept a fost „împiedicată mecanic, din motive necunoscute încă, să răspundă comenzii de propulsie, antrenînd o disimetrie a propulsiei". Acest „diagnostic" aparţine Comisiei de anchetă a catastrofei aeriene de la Balotesti. Defecţiunea tehnică nu constituie decît factorul ce a declanşat drama, cauzele acestui tragic accident rămînînd pentru moment inexplicabile.

Accidente ale aeronavelor Airbus

• **26 iunie 1988.** Un Airbus A–320 s-a prăbuşit în timpul unui zbor demonstrativ la Mulhouse-Habsheim, la graniţa franco–elveţiană. Avionul zbura la 9 m de sol cînd, agăţînd cu aripa un copac, s-a prăbuşit într-o pădure şi a luat foc. Trei persoane şi-au pierdut viaţa.

• **14 februarie 1990.** Un A–320 aparţinînd Indiei s-a prăbuşit la aterizare la Bangalore. 90 din cei 146 de pasageri au fost ucişi.

• **20 ianuarie 1992.** Un A 320 aparţinînd Air Inter (Liniile Aeriene Interne ale Franţei) s-a prăbuşit în munţii Vosgi în cursul unui zbor între Lyon şi Strasbourg. Toţi cei 81 de pasageri aflaţi la bord şi-au pierdut viaţa.

• **31 iulie 1992.** Un avion aparţinînd liniilor thailandeze cu 99 de pasageri şi 14 membrii ai echipajului la bord s-a prăbuşit în Himalaya. Nici un supravieţuitor.

• **28 septembrie 1992.** Un Airbus pakistanez s-a prăbuşit lîngă Kathmandu, în Nepal. Şi-au pierdut viaţa cele 167 persoane aflate la bord.

• **15 septembrie 1993.** Zborul Lufthansa din direcţia Frankfurt s-a prăbuşit pe aeroportul din Varşovia. Două persoane au fost ucise şi alte 45 rănite.

• **23 martie 1994.** Un Airbus aparţinînd Liniilor Aeriene ale Rusiei s-a prăbuşit în Siberia. Toţi cei 75 de oameni aflaţi la bord au fost ucişi. Investigaţia făcută a lăsat să se înţeleagă că responsabil de dezastru ar fi fost pilotul avionului, care l-ar fi lăsat pe fiul său să piloteze.

• **26 aprilie 1994.** 264 de persoane au fost ucise cînd un avion A 300-600 aparţinînd China Airlines s-a prăbuşit pe aeroportul din Nagoya, la 260 de km vest de Tokyo.

• **30 iunie 1994.** Şapte membri ai echipajului au fost ucişi în urma prăbuşirii unui Airbus A 330 ce efectua un zbor de încercare pe aeroportul din Toulouse.

• **10 august 1994.** Un Airbus A 300-600 R aparţinînd Liniilor Aeriene Coreene s-a prăbuşit şi a luat foc pe insula Cheju. Printr-un miracol, toţi cei 160 de pasageri aflaţi la bord au scăpat cu viaţă. (L.T.)

AIRBUS date tehnice

• Avionul Airbus A–300B a luat naştere la începutul anilor '60, cînd Franţa, RFG şi Olanda au hotărît să construiască un avion propriu, menit să îndepărteze concurenţa firmelor americane.

• În momentul de faţă, Airbus este considerat, atît de specialiştii din industria aeronautică cît şi de piloţi, drept unul din cele mai economice, sofisticate şi performante avioane din lume.

• Dintre parametrii tehnici ai aeronavei A–310 (acest tip de aeronavă a fost implicat în catastrofa aviatică de la Balotesti): autonomie de zbor de 9.000–9.700 km; viteza medie de croazieră de 850 km/oră; altitudine de zbor de 35–37 de mii de picioare (aproximativ 12.000 de metri); capacitatea avionului poate atinge 250 de pasageri; echipajul alcătuit din doi piloţi şi opt stewarzi. Aeronava e dotată cu opt rezervoare pentru 60 t de combustibil.

• Aparatura electronică de la bordul avionului a avut la bază cîteva concepte revoluţionare, adoptate apoi, într-o anumită măsură, de celelalte aeronave de pe piaţă. Cele mai importante sisteme automate de la bordul avionului sînt controlate de computer. Calculatorul poate dirija pilotajul longitudinal şi transversal. El poate supraveghea şi controla sistemele de forţă, trenul de aterizare, sistemul de stabilizare, regimul motoarelor. Pilotul automat poate asigura, teoretic, întreaga derulare a zborului, de la decolare pînă la aterizare.

• Unii specialişti apreciază că, datorită multiplelor sisteme informatice, pilotarea avionului este destul de dificilă.

• Pentru piloţi, orice decolare este critică pînă cînd avionul atinge suficientă viteză. Orice incident survenit în această perioadă de accelerare şi luare de altitudine poate fi fatal.

• Revenind la scenariul exploziei, o dată ampenajele blocate în poziţie negativă, nu ar fi fost timp să se reducă tracţiunea motoarelor. De aici impactul atît de violent. În cele cîteva zeci de secunde de picaj, avionul a accelerat datorită gravitaţiei şi tracţiunii propriilor motoare.

• În aviaţie, reparaţiile parţiale sau majore intervin la termene fixe, la un număr de ore zburate şi nu în urma unor defecţiuni. Aceste termene sînt dictate de componentele avionului cu viaţa cea mai redusă (componente mecanice şi electronice). (L.T.)

Pagini realizate de LAURA TOMA şi CEZAR PAUL–BĂDESCU

● EDITURA NEMIRA ●

Apariţia eseurilor lui H.-R. Patapievici în presa românească a provocat două fenomene: a nemulţumit apoape pe toată lumea şi, în acelaşi timp, a dus la recunoaşterea unanimă a unui condei de marcă.

Dacă de la **fizică** la **metafizică** nu e decît un pas, drumul de aici la **patafizică** a fost deja deschis de ceea ce presa a numit în ultima vreme **cazul Patapievici.**

„Cerul văzut prin lentilă"
de H.-R. Patapievici
lansarea va avea loc joi 13 aprilie a.c., ora 18.00, la Cafeneaua critică (Clubul Facultăţii de Litere – subsol), Universitatea Bucureşti.

Director general VALENTIN NICOLAU; Redactor-şef VLAD T. POPESCU; Drepturi de autor EMIL BĂRBULESCU; C.P. 26-38 Bucureşti, fax: 781.72.51; tel.: 665.87.93

un radio actual

TALK–SHOW-uri LIVE

FM 94,2 MHz RADIO TOTAL Telefoane: 637.37.50; 637.56.45

În fiecare zi, de luni pînă vineri, puteţi audia la Radio Total, între orele 22,00–24,00:

Luni:
Off-side – Ioan Chirilă
Marţi:
Ciinele de pază – Cornel Nistorescu
Miercuri:
Punct şi virgulă – Carmen Bendovski
Joi:
Fiţi întreprinzători – Bogdan Teodoriu
Vineri:
Taxiul de Noapte – N.C. Munteanu

PAVEL CÂMPEANU

Spre a treia alegere prezidențială

Intermezzo

Desincronizări

Tranziția se mișcă uneori prea iute pentru a putea fi analizată cu seriozitate. Cu tot ridicolul ei, această plîngere nu e pe de-a-ntregul superfluă. Dornic să propun o analiză care să dea întîietatea cuvenită contextului social față de actorii individuali, mă văd silit de împrejurări să mă abat pentru moment de la această intenție. Împrejurarea cu pricina este confirmarea de către Convenția Democratică reziduală a candidaturii – sau recandidaturii – d-lui Emil Constantinescu pentru funcția de președinte al republicii. Pînă să închei discuția asupra preludiului la viitoarea campanie electorală, campania a și încetat să mai fie viitoare. Pe cît de agale se urnește privatizarea – chiar și după mult trîmbițata ei accelerare guvernamentală –, pe atît de precipitată este viața politică.

Evenimentul s-a produs, el se pretează celor mai diferite speculații, dar ce se poate spune în privința lui acum, cînd clipa în care a avut loc e atît de recentă, iar cea în care își va dezvălui efectul final atît de îndepărtată? Nu cred, de pildă, că informațiile accesibile permit să se spună dacă în prețul plătit pentru confirmarea acestei candidaturi intră sau nu și dezintegrarea Convenției Democratice. O analiză bazată pe fapte își îngustează singură orizontul tematic. Pornind de la experiența celor două alegeri precedente, ea poate încerca să evalueze oportunitatea acestei candidaturi. Și ea poate încerca, mai cu seamă, să descrie circumstanțele în care această candidatură a fost omologată de un segment reprezentativ al opoziției, dar nu și de altele dintre segmentele ei. Căci dacă tranziția ar avea reguli, o astfel de regulă ar fi și aceea potrivit căreia anumite circumstanțe sortite unei aparente efemerități se dovedesc cu timpul a avea o bătaie surprinzător de lungă. În vremuri de tranziție, cu cît mai dezlînate sînt structurile, cu atît mai influente devin conjuncturile.

Oportunitatea

Judecata despre oportunitatea acestei candidaturi nu poate ignora fapul esențial că ea se repetă. Iar judecățile asupra probabilei sale performanțe viitoare pornesc de la performanța sa trecută, consumată și interpretată sub semnul ambiguității. Susținătorii noii candidaturi subliniază numărul considerabil de voturi cu care dl. Constantinescu a pierdut în 1992, pe cînd pentru criticii ei hotărîtor rămîne faptul că a pierdut și nu abundența voturilor care s-au soldat cu această înfrîngere.

Unii militanți ai opoziției se tem că, datorită acestui episod, rectorul Universității este perceput de o parte a electoratului în ipostaza a ceea ce americanii numesc un „looser". În optica acestor aprehensiuni, performanța lui de acum trei ani nu constituie în primul rînd un capital politic, ci un handicap politic. Pentru moment, nu se știe care dintre aceste două interpretări corespunde într-o mai mare măsură stării de spirit a electoratului. Se știe în schimb că imaginea de „looser" nu are un impact decisiv asupra competițiilor electorale: Jacques Chirac candidează pentru președinția Franței după ce a pierdut nu o dată, ci de două ori în fața lui Mitterrand, care, la rîndul său, nu cîștigase înainte de a fi trecut prin experiența înfrîngerii. Chiar în patria noțiunii de „looser", Nixon nu era ales – și reales – fără să fi pierdut anterior confruntarea cu Kennedy. Desigur, România nu e nici Franța, nici America. Tot ce știm deocamdată este că ambiguitatea rezultatului obținut de președintele Convenției Democratice în 1992 reprezintă o realitate și că nici una dintre laturile ei nu ar trebui trecută cu vederea.

Privitor la statura publică a candidatului, știm cu certitudine încă ceva: în 1992 el intra în acest rol ca un personaj politic anonim. Acum, el este un lider politic bine cunoscut. Participarea la ultimele alegeri nu i-a adus fotoliul prezidențial, dar i-a adus în schimb o considerabilă notorietate. Șansele lui nu depind însă atît de notorietatea pe care a dobîndit-o, cît de credibilitatea pe care o inspiră.

Și cu aceasta trec la sondaje.

Între părere și încredere

Sondajele trimestriale alternative efectuate în 1994 de IMAS–IRSOP au evaluat printre altele popularitatea principalilor lideri politici. Întrebarea aflată la originea acestei evaluări solicita subiectilor să spună ce părere au despre respectivii lideri. Asociația Română de Științe Politice a organizat în 3 aprilie a.c. o dezbatere asupra acestor sondaje – de la care au lipsit atît coordonatorii lor din partea IMAS, cît și cei din partea IRSOP. Cu acest prilej, reprezentantul Institutului pentru Studierea Calității Vieții, care va continua investigația în 1995, a remarcat că noțiunea folosită: „părerea", este prea vagă și prea generală pentru a putea fi relevantă. Sondajele lunare ale CIS din 1995 abordează tema popularității, pornind de la noțiunea specifică a „încrederii".

În fiecare lună din primul trimestru al anului curent, subiecților li s-a prezentat o listă cuprinzînd numele a 14 actori politici proeminenți, cerîndu-li-se să indice cîtă încredere au ori nu au în fiecare. Iată o mostră a răspunsurilor obținute în sondajul din martie a.c.:

„Întrebarea: Cîtă încredere aveți în..." (Răspunsurile în %):

Numele	Foarte multă	Multă	Puțină	Deloc	Nu știu
N. Manolescu	+0,4	+8,0	–21,3	–44,1	23,7
N. Văcăroiu	+5,3	+11,7	–25,8	–47,1	7,4

(Diferențele pînă la 100 reprezintă non-răspunsurile.)

Însumarea răspunsurilor pozitive: semnul „+", și a celor negative: semnul „–" permite calcularea unor scoruri:

Evaluări pozitive	Evaluări negative	Scorul
N. Manolescu		
(0,4+8,0) = +8,4	– (21,3+44,1) = – 65,4	–57
N. Văcăroiu		
(5,3+11,7) = +17	– (25,8+47,1) = –72,9	–55,9

Am ales aceste două exemple întrucît compararea lor dezvăluie avantajele, dar și limitele mărimii sintetice care este scorul: într-adevăr, egalitatea relativă a celor două scoruri disimulează inegalitatea mărimilor din a căror asociere rezultă. Or, pe cînd scorurile indică o similitudine, componentele semnalează mai ales deosebiri: președintele PAC produce de trei ori mai multe nedumeriri decît primul-ministru (coloana „Nu știu"), care, prin proporția mult mai ridicată a aprecierilor, dar și a contestărilor, apare ca un actor politic foarte controversat.

Utilizînd un reper de evaluare diferit: „încredere" în loc de „părere", sondajele CIS ajung în mod firesc la cifre diferite de sondajele IRSOP–IMAS.

Încrederea în candidatul Convenției

Încrederea exprimată într-un actor politic nu exprimă, în chip necesar, intenția de a-i acorda votul pentru alegerea lui într-o funcție publică. Un anumit grad de încredere într-un actor nu exclude un grad superior de încredere în alții. Și mai ales încrederea pe care o inspiră un anumit actor în general nu presupune în chip necesar încrederea specifică în facultățile lui de a corespunde exigențelor respectivei funcții. Datele prezentate în continuare nu se referă deci la măsura în care electoratul ar vota acum pentru a-l alege pe candidatul Convenției Democratice în funcția de președinte, ci doar la credibilitatea de care el dispune în momentul de față.

Anunțarea acestei candidaturi a fost precedată, după cum se cunoaște, de puternice convulsii politice și sociale. Au influențat sau nu aceste împrejurări credibilitatea pe care și-o străsese rectorul Universității, și dacă da, în ce sens? Și cum a evoluat, în aceleași împrejurări, credibilitatea celor mai importanți dintre posibilii săi contracandidați? Încercînd să surprindă asemenea tendințe, tabelul de mai jos compară datele colectate de sondajele CIS din lunile ianuarie, februarie și martie a.c. Pentru a facilita lectura, tabelul înfățișează sub formă procentuală numai trei coeficienți: evaluările pozitive, indicate cu semnul „+", evaluările negative, indicate cu semnul „–", și scorurile, indicate cu semnul „=". Rezultatele acestei încercări de a radiografia dinamicile credibilității se concretizează în tabelul următor:

	Ianuarie	Februarie	Martie
Emil Constantinescu	+33	+31	+23
	–56	–60	–66
	= –23	= –29	= –43
Ion Iliescu	+44	+40	+32
	–49	–53	–60
	= –5	= –13	= –28
Adrian Năstase	+34	+33	+21
	–53	–57	–67
	= –19	= –24	= –46
Corneliu Coposu	+29	+25	+25
	–61	–64	–65
	= –32	= –39	= –40

Conform acestor cifre, Convenția Democratică își anunță candidatul la președințe într-o situație în care credibilitatea lui pare a fi deficitară pe toată linia; pe parcursul acestui scurt interval, deficitul său de credibilitate manifestă un dinamism considerabil – scorul negativ din martie este aproape dublu față de cel din ianuarie; în același interval, proporția celor care își declară încrederea în dl. Constantinescu scade cu o treime (vezi coeficienții pozitivi: „+"); contracția cea mai puternică are loc între februarie și martie, adică în chiar preajma momentului cînd candidatura sa este validată; în fiecare lună, el se găsește într-o poziție dezavantajoasă față de actualul președinte în raport cu fiecare dintre cei trei coeficienți utilizați; într-un cuvînt, intrarea lui într-o nouă campanie pentru cîștigarea funcției prezidențiale nu se petrece sub auspicii prea promițătoare.

Auspiciile cu pricina devin însă mai puțin amenințătoare atunci cînd se examinează performanțele în materie de credibilitate ale altor actori politici. Prima constatare: credibilitatea deficitară, preponderența neîncrederii față de încredere, nu reprezintă o carență a d-lui Constantinescu, ci o regularitate generală, ea este împărtășită constant de toți cei 14 lideri incluși în sondaj. Din ianuarie pînă în martie, scorul negativ ajunge aproape dublu pentru rectorul Universității, dar în același timp crește de aproape două ori și jumătate pentru președintele Camerei Deputaților și de peste cinci ori pentru președintele țării.

Fenomenul este prea general pentru a putea fi pus pe seama unor evenimente punctuale. O alianță în plină dezintegrare nu poate să nu transmită candidatului său propria ei pierdere de credibilitate. Cum rămîne însă cu pierderile masive suferite în acest plan de reprezentanții cei mai autorizați ai puterii? Ipoteza aproape inevitabilă este că reculul de credibilitate nu vizează cu precădere anumiți actori politici sau anumite formațiuni politice, ci ansamblul a ceea ce este considerat ca reprezentînd sistemul politic.

Încrederea într-un actor politic nu coincide cu intenția de a-l vota, dar constituie o premisă inerentă acestei intenții. În imaginea îngăduită de sondajele menționate, soliditatea acestei premise este descrisă direct de unul singur dintre cei trei coeficienți: coeficientul evaluării pozitive. Urmărind în ultimul tabel numai meandrele acestui coeficient, putem observa reducerea lui constantă atît pentru candidatul Convenției Democratice, cît și pentru cei mai de vază dintre eventualii săi competitori. De-a lungul acestor trei luni, coeficientul de încredere scade cu 13 puncte pentru dl. Năstase, cu 12 pentru dl. Iliescu și cu 10 pentru dl. Constantinescu. Într-o ierarhie construită exclusiv pe baza evaluării pozitive, acesta din urmă deține constant rangul trei, în martie depășindu-l pe președintele Camerei, dar fiind depășit de președintele PNTCD.

Din toate cele dinainte se poate deduce că intensificarea conflictelor sociale activează neîncrederea latentă pe care societatea o nutrește față de liderii politici ai formațiunilor de orice orientare, și deci față de sistemul politic în ansamblul său. Soarta liderilor, a formațiunilor și a sistemului respectiv nu se hotărăște prin urmare în cîmpul politic, ci în cel social. Relația de necesară articulare dintre cele două cîmpuri tinde să degenereze într-o relație de înstrăinare. În acest context atît de puțin prielnic începe nu numai cursa electorală a unui anumit candidat, ci întreaga campanie pentru alegerile din 1996.

EDITURA HUMANITAS

Paul RICOEUR
Eseuri de hermeneutică
Traducere de Vasile Tonoiu

Eseurile de hermeneutică ale lui Paul Ricoeur urmează etapele unui drum original: de la fenomenologie la hermeneutică și de la hermeneutica textului la hermeneutica acțiunii. Ele pun accentul pe raporturile ce se stabilesc între reflecția asupra discursului și povestire, pe de o parte, și între problema ideologiei și acțiunea umană în cadrul Cetății, pe de altă parte.

Acest drum este indisociabil legat de voința de a confrunta și de a schimba, prezentă în fiecare din eseurile cărții: Ricoeur se raportează constant la gîndirea lui Dilthey, Heidegger, Gadamer, dar și la științele umaniste, Școala de la Frankfurt, filozofia limbajului și filozofia politică. *Eseurile de hermeneutică* sînt o strălucitoare dovadă a pasiunii de a filozofa, proprie de altfel întregii opere a lui Paul Ricoeur.

MARKO MILIVOJEVICA, Universitatea Bradford, SUA

Serviciile secrete româneşti

Acest articol a fost publicat în „Jane's Intelligence Review", una dintre publicaţiile care aparţin grupului Jane's Information Group din Marea Britanie, toate dedicate analizelor militare şi strategice, serviciilor secrete („Jane's Armour and Artillery", „Jane's Military Communications", „Jane's Military Training Systems" etc.).

SRI – politică şi epurări

Înfiinţat în martie 1990, ca succesor al Securităţii, Serviciul Român de Informaţii (SRI) a fost zdruncinat în 1994 de o mare „epurare la vîrf". În ianuarie, conducătorii SRI din judeţele Iaşi, Vaslui şi Neamţ au fost demişi pentru pretinsă incompetenţă. Această operaţiune a continuat în martie 1994, cînd un număr de ofiţeri SRI au fost trecuţi în rezervă, suspendaţi din activitate sau pur şi simplu demişi.

Schimbări la vîrf

Cele patru pierderi majore au fost: cei doi şefi ai Diviziei E de protecţie a SRI, coloneii Tudorache Maravela şi Ioan Jugănaru, generalul maior Dumitru Cristea (director adjunct al SRI şi şeful Institutului Naţional de Informaţii) şi general maior Gh. Diaconescu, şeful serviciului de Contrainformaţii, Divizia B.

În aprilie 1994, colonelului Constantin Pista (comandantul Diviziei C a SRI), persoana responsabilă pentru protecţia economiei, ca şi colonelului Traian Cicero (şeful Diviziei A a SRI), responsabil cu protecţia ordinii constituţionale, se pare că li s-a cerut demisia. Prin demiterea ulterioară a mai multor ofiţeri SRI, conducerea serviciilor secrete de informaţii din România (de la director adjunct în jos) a fost înlocuită în patru luni.

Cea mai recentă epurare a implicat înlocuirea a mai mult de un sfert din cei aproximativ 5.000 de angajaţi ai SRI. Dacă este adevărat, demiterea efectivă şi fără precedent a eşaloanelor de la cel mai înalt nivel din cadrul SRI nu a putut avea loc decît din motive foarte grave.

Motive

Potrivit unor observatori locali, scopul acestor acţiuni a fost debarasarea SRI de ofiţerii compromişi politic, foşti angajaţi ai Securităţii care, în 1990, au fost admişi în SRI. Alţii au sugerat că epurarea a fost dirijată de fracţiunea mai tînără şi pro-occidentală din SRI. O a treia interpretare, care pare cea mai reală, afirmă că epurările au fost indiciul unor lupte interne pentru putere.

Cu toate că guvernul neocomunist condus de preşedintele Ion Iliescu a afirmat că recenta epurare a avut ca scop înlocuirea conservatorilor din fosta Securitate, este clar că altele au fost motivele. Încă de la înfiinţare, directorul SRI, generalul Virgil Măgureanu, a ordonat recenta epurare a celor pe care îi considera potenţiali rivali ai poziţiei sale. Această interpretare a fost acceptată mai tîrziu, cînd cei demişi au fost înlocuiţi cu oameni din aceeaşi Securitate. Cei mai periculoşi erau consideraţi generalul maior Dumitru Cristea şi generalul maior Gheorghe Diaconescu. Ambii fuseseră consideraţi anterior ca posibili succesori ai lui Virgil Măgureanu.

Diaconescu, în particular, a fost suspectat de intrigă împotriva lui Măgureanu şi a directorului adjunct al SRI, generalul maior Victor Marcu. Pe lîngă aceste lucruri, s-a raportat mai tîrziu că Diaconescu, cu sprijinul şefilor Diviziei E, Maravela şi Jugănaru, deţinea fişe incriminatorii despre şeful lor. Ei au lansat cîteva informaţii către mass-media româneşti, prin care aduceau critici preşedintelui Iliescu şi partidului de guvernămînt (PDSR). Potrivit presei, Măgureanu şi Marcu erau amestecaţi în corupţie, incluzînd tranzacţii financiare ilegale cu firme româneşti şi străine.

• în 1994 a avut loc înlocuirea unui sfert din angajaţii SRI • motivul cel mai credibil pare să fie o luptă internă pentru putere • directorul SRI, Virgil Măgureanu, i-a demis în timp pe toţi posibilii săi succesori, menţinînd în posturi de conducere figurile dure ale Securităţii • în campania de reabilitare a Securităţii, un rol important a avut UM 0215, fondată de Gelu Voican Voiculescu • UM 0215 este implicată în sponsorizarea secretă a partidelor politice ultranaţionaliste şi neocomuniste, discreditarea Opoziţiei şi falsificarea alegerilor • UM 0215 a fost implicată în escrocheria Caritas • SRI răspunde în faţa lui Ion Iliescu • UM 0215 a fost epurată de partizanii pro-Roman, dar este posibil ca Petre Roman să fie şantajat de SRI şi UM 0215 •

Intrigi politice

Implicat în revoluţia de culise organizată de KGB, care l-a înlăturat pe Ceauşescu în 1989, Măgureanu a fost mult timp suspectat de a fi unul din pionii principali ai scenei politice post-staliniste din România. Cu excepţia lui Iliescu, el este singura figură conducătoare a Revoluţiei care şi-a menţinut funcţia pînă în ziua de azi. Măgureanu a fost numit la conducerea SRI, în mare secret, în martie 1990. Nici numirea, nici instrumentul fondator al SRI – Decretul Prezidenţial nr. 181 din 26 martie 1990 – nu au fost publicate în Monitorul Oficial.

În ciuda faptului că a fost parţial controlat de Parlamentul României, SRI răspundea numai în faţa lui Iliescu. În acest context, căpitanul Adrian Ionescu (fost ofiţer de Securitate, demis de Măgureanu în octombrie 1990) a specificat în scrisoarea adresată Parlamentului României că SRI a fost „serviciul personal al lui Iliescu". În august 1992, după a doua mare epurare a SRI, de la mijlocul lui 1991, o scrisoare similară, semnată de un număr de ofiţeri SRI, a fost adresată comisiei parlamentare ce se ocupa de controlul SRI. Această scrisoare îl acuza pe Măgureanu de amestec în viaţa politică, în avantajul PDSR şi, în particular, a preşedintelui Iliescu. Se mai afirma că Măgureanu a folosit epurările din 1990 şi 1991 pentru a-i elimina din SRI pe cei mai buni ofiţeri profesionişti apolitici, menţinînd în posturile de conducere figurile cele mai dure ale fostei Securităţi. Aceste acuzaţii au fost negate de Măgureanu.

UM 0215

Intervenţiile politice controversate ale SRI, manipulările sale, precum şi politica României se pare că au fost încredinţate de Măgureanu unui serviciu secret auxiliar, oficial inexistent, cu numele de cod UM 0215. Formal, UM 0215 a fost constituită în februarie 1990, cu două luni înainte de crearea oficială a SRI. Fondată de Gelu Voican Voiculescu, UM 0215 a avut un rol important în campania de reabilitare a Securităţii. Aceasta a determinat infiltrarea personalului fostei Securităţi la toate nivelurile structurii post-comuniste din România: organizarea campaniilor violente anti-Opoziţie ale minerilor în 1990 şi 1991, secreta sponsorizare (începînd din 1990) a partidelor politice ultranaţionaliste şi neocomuniste, folosirea „acoperită" a fişelor Securităţii pentru şantaj sau discreditare publică a partidelor de opoziţie şi a conducătorilor lor în timpul şi după campaniile electorale, falsificarea alegerilor prin manevrarea urnelor şi alte practici ilegale, controlul constant şi sfîşierea periodică a tuturor organizaţiilor de opoziţie în favoarea partidului de guvernămînt. În plus, UM 0215 a fost implicată în tot felul de alte acţiuni, dintre care menţionăm escrocheria Caritas.

Activităţile UM 0215 au devenit publice prin dezvăluirile unor foşti ofiţeri. Unul dintre aceştia a fost Voiculescu, eliminat din SRI (UM 0215) la sfîrşitul anului 1990, după o ceartă cu Măgureanu. Mai tîrziu, în iunie 1994, Voiculescu a afirmat că directorul SRI ar fi implicat UM 0215 în violenţele organizate la Bucureşti în 1990–1991 pentru răsturnarea fostului prim-ministru. Această poziţie a fost susţinută şi de Petre Roman.

Servicii secrete rivale

Aparţinînd Ministerului de Interne şi conectată operaţional la SRI, UM 0215 a făcut o ofertă de statut semiautonom, la sfîrşitul anului 1990. Procesul a început în martie 1990, cînd Petre Roman a aprobat o cerere din partea ministrului de Interne de atunci, generalul Mihai Chiţac, pentru a dubla efectivele UM 0215. Avînd iniţial 400 de ofiţeri, în special din Direcţia a IV-a a fostei Securităţi (contraspionaj militar şi ramura din Bucureşti a Serviciului de Securitate), UM 0215 a ajuns la 1.000 de angajaţi sub patronajul Roman.

În acest timp, relaţia UM 0215 cu SRI s-a schimbat – Măgureanu aliindu-se cu Iliescu, iar cea mai mare parte a UM 0215 arătînd loialitate faţă de Roman.

Iliescu a ieşit învingător în lupta pentru putere.

UM 0215 a fost epurată de ofiţerii pro-Roman, iar controlul operaţional efectiv al acestei unităţi a revenit SRI. Din 1993, SRI şi UM 0215 şi-au coordonat activităţile; în martie 1994, cînd Măgureanu a eliminat vîrfurile SRI, se zvonise că UM 0215 era loială directorului actual al SRI. Abuzurile SRI şi UM 0215 au ieşit la iveală în 1994. Atunci, un număr de manuale operaţionale interne ale UM 0215 au ajuns în redacţia unui cunoscut ziar bucureştean. Acestea au dezvăluit că procedurile operaţionale şi practicile adoptate de SRI şi UM 0215 erau cele ale defunctei Securităţi. Scandalul politic rezultat l-a forţat pe Petre Roman, ca preşedinte al Comisiei pentru Apărare, Ordine Publică şi Securitate Naţională din Camera Deputaţilor, să ceară ministrului de Interne, Doru Ioan Tărăcilă, şi directorului UM 0215, generalul maior Dan Gheorghe, să răspundă public acestor serioase acuzaţii. Pînă la urmă, aceste aşa-zise investigaţii au fost trecute cu vederea. Surprinzător, presupusul inamic al Securităţii, Petre Roman, a jucat un rol important în muşamalizarea acestei acţiuni. Inevitabil, s-a pus întrebarea dacă acesta nu a fost şantajat de SRI şi UM 0215.

DSOI – Direcţia de Supraveghere Operativă şi Investigaţii

În aprilie 1994 a luat fiinţă DSOI, în cadrul Ministerului de Interne. Comandantul Serviciilor Secrete din Inspectoratul General al Poliţiei din cadrul Ministerului de Interne, generalul maior Ion Pitulescu, a propus în mod public ca UM 0215 să fie desfiinţată. Nu se ştie cum, acest lucru a fost respins de Petre Roman şi Doru Ioan Tărăcilă, care, mai tîrziu, se pare, au sugerat ca aşa-numita independenţă a noii DSOI să joace un rol important în contrabalansarea atribuţiilor UM 0215. Ultimele evenimente şi puterea continuă a SRI şi UM 0215 arată că aceasta a fost o sugestie fantezistă. Practic, fără nici o îndoială, crearea DSOI, sub conducerea colonelului Traian Dima, a servit pur şi simplu la „tulburarea apelor" în ce priveşte serviciile secrete româneşti.

Cui se subordonează şi ce scopuri au toate aceste servicii secrete?

Politica inspirată confuz

Cu toate că şi-a încetat oficial existenţa în 1989, din punct de vedere politic influenţa Securităţii se manifestă în numeroasele servicii secrete ce au apărut din anul 1990. Această fragmentare deliberată a serviciilor secrete aminteşte de practicile fostei Securităţi – separarea direcţiilor principale ale Securităţii, dîndu-li-se nume confuze, ce insinuau că ar fi avut legături cu Armata (UM = unitate militară), şi încurajarea rivalităţii dintre ele, astfel încît să poată fi prevenite în orice moment formarea aliaţelor ce ar fi reprezentat o ameninţare pentru Ceauşescu. În perioada post-comunistă, această strategie de confuzie politică a continuat, începînd cu crearea SRI şi UM 0215. În afară de SRI şi UM 0215, mai există cel puţin 5 servicii secrete provenite din ruinele fostei Securităţi.

(Va urma)

Traducere şi adaptare de LAURA TOMA

ROGER KIRK ŞI MIRCEA RĂCEANU, ROMÂNIA VERSUS STATELE UNITE. DIPLOMAŢIA ABSURDULUI, 1985–1989

Saint Martin's Press, New York, 1994

După 1990, Washington-ul a iniţiat un „Proiect internaţional pentru studiul războiului rece" la Centrul Internaţional de Cercetare Woodrow Wilson. Proiectul îşi propunea să facă cunoscute noi informaţii despre războiul rece, să încurajeze guvernele spre a da permite accesul la materialele pertinente fără întîrziere, să înlesnească legătura între cercetătorii fenomenului şi să accelereze integrarea materialelor noi, din lumea fostă comunistă, în istoriografia care pînă de curînd s-a dezvoltat numai, sau aproape numai, pe baza surselor occidentale.

Proiectul a susţinut întîlniri între sovietici, cubanezi şi americani pentru a discuta dinamica „crizei cubaneze a rachetelor" din 1962. Printre altele, din aceste schimburi a rezultat volumul „Operaţiunea ANADYR: generali ai Statelor Unite şi Uniunii Sovietice repovestesc «criza cubaneză a rachetelor»", de generalii William Y. Smith şi Anatoli I. Gribkov, participanţi la criză în momentul respectiv.

Un alt exemplu de colaborare ştiinţifică de neconceput înainte de 1989 a fost publicat în prestigioasa Revistă Istorică Americană (1993). Subiectul: un studiu demografic al sistemului penal sovietic în timpul marilor epurări din 1930. Specialişti ruşi, americani şi francezi au elaborat împreună acest studiu, care explorează cu neutralitate un subiect atît de controversat, în lumina arhivelor sovietice de curînd deschise.

În 1994 a apărut încă un exemplu de colaborare de acest gen: „România şi SUA: diplomaţia absurdului, 1985–1989", de Roger Kirk şi Mircea Răceanu. Să amintim, dacă mai e nevoie, că Roger Kirk a fost ambasadorul Statelor Unite la Bucureşti[1] de-a lungul celor 4 ani la care se referă cartea, înainte de care a fost ambasador la Naţiunile Unite (Viena) şi în Somalia. După pensionarea din Departamentul de Stat, el a devenit profesor la cursurile postuniversitare ale Şcolii de Diplomaţie de la Universitatea Georgetown din Washington. Mircea Răceanu a lucrat la Ministerul de Externe al României între 1959–1989 şi, în anumite perioade, la ambasada României din Washington. Între 1985–1989 era director adjunct al departamentului peŋtru America de Nord din MAE[2]. Deci autorii reunesc experienţa diplomatică şi o cunoaştere profundă a relaţiei contorsionate dintre România şi America la vremea aceea.

Pe întinderea celor 320 de pagini, „România şi Statele Unite..." examinează în detaliu, cronologic, ultimii 4 ani ai clauzei naţiunii celei mai favorizate între cele două ţări. Această relaţie şi renunţarea lui Ceauşescu la clauză, în februarie 1989, reprezintă laitmotivul cărţii, dar sînt analizate şi celelalte activităţi diplomatice din aceeaşi perioadă. Cu un aparat de note, index şi o bibliografie de 10 pagini, acest volum serios şi echilibrat devine un instrument de referinţă asupra anilor de declin al comunismului în Europa. Este primită cu interes de cercetătorii în istorie diplomatică, ştiinţe politice comparate şi economie internaţională, ca să-i numim doar pe principalii beneficiari. Dar nici specialiştii în alte domenii înrudite nu vor putea ignora cartea, decît în detrimehtul lor. Kirk şi Răceanu au făcut o relatare personală, fără a sacrifica detaşarea critică, iar cartea se citeşte cu interes.

Ceea ce dă cărţii o valoare istoriografică particulară este faptul că reprezintă un exemplu virtual unic, în care doi diplomaţi din tabere opuse cooperează la studiul extins al relaţiei. Există generali care au colaborat în acest fel după războaie sau după crize, cum s-a văzut mai sus. Spre deosebire de evenimentele militare, diplomaţia nu are începuturi şi sfîrşituri clare, aici fiind vorba de un proces continuu, fără victorii definitive. De aceea, tradiţia face ca diplomaţii să rămînă captivi unor cerinţe de discreţie mai stringente decît în alte profesiuni. Aşa ar fi fost şi în cazul de faţă, dacă nu se petreceau evenimentele din decembrie 1989: România a putut astfel repudia diplomaţia anilor ceauşişti, iar America a permis accesul mai rapid la documentele ei diplomatice.

Povestea pe care ne-o relatează Kirk şi Răceanu, după cum se vede şi din subtitlu: „Diplomaţia absurdului", nu se referă la o diplomaţie superioară, iluminată. Poate este şi normal ca naţiunea care a adus contribuţii atît de importante la întemeierea Dadaismului şi a produs teatrul absurdului să participe la un dialog diplomatic al surzilor, evident absurd. Ceea ce înseamnă intuiţie şi umor pe scenă, poate totuşi să producă neveşturi şi frustrare într-un schimb bilateral, cînd se substituie unor negocieri serioase, bazate pe informaţie. Tabloul acelor ani, devenat de Kirk şi Răceanu, este plin de o mulţime de exemple supărătoare şi frustrante – ceea ce justifică observaţia din încheierea cărţii, aceea că avem de a face cu „o poveste sumbră şi chiar deprimantă".

Ediţia românească a acestui volum este în curs de apariţie la editura Silex srl, Bucureşti.

Dr. ERNEST H. LATHAM, Jr.

[1] În luna noiembrie a anului 1985, Roger Kirk şi-a luat în primire funcţia de ambasador SUA în România, funcţie pe care a exercitat-o pînă în luna iulie 1989.

[2] În ianuarie 1989, autorităţile române l-au arestat pe Răceanu sub acuzaţia că era spion american. La 21 iulie 1989, un tribunal l-a judecat şi l-a condamnat la moarte, dar căderea lui Ceauşescu, în decembrie 1989, a dus la eliberarea lui Răceanu din închisoare. Critica sa deschisă la adresa guvernului post-ceauşist, exprimată mai ales la 1 mai 1990, la mitingul din Piaţa Universităţii, în centrul Bucureştiului, i-a atras duşmănia autorităţilor române. După două atentate la viaţa sa, el a considerat că este mai înţelept să plece în SUA, împreună cu familia sa, la începutul verii lui 1990

Relaţiile SUA–România între 1969–1988

Relaţiile dintre Statele Unite şi România au cunoscut un salt calitativ după ce, în 1969, Richard Nixon a ajuns preşedintele SUA. Mandatele Nixon şi Ford, 1969–1977, marchează perioada celor mai strînse relaţii bilaterale. În martie 1967, Ceauşescu a organizat o primire protocolară la cel mai înalt nivel, la Bucureşti, pentru fostul vicepreşedinte Nixon, atunci cînd situaţia sa era destul de dificilă în America.

În august 1968, Ceauşescu a refuzat să se alăture celorlalte naţiuni din Pactul de la Varşovia care au invadat Cehoslovacia. În zilele de dinaintea invaziei, el a vizitat în mod demonstrativ Praga şi a semnat un tratat de prietenie, cooperare şi asistenţă mutuală cu cehii. El a determinat Parlamentul României să voteze o lege prin care se interzicea Pactului de la Varşovia să facă manevre ale forţelor sale armate pe teritoriul României fără permisiunea expresă a Parlamentului.

Preşedintele Nixon a vizitat Bucureştiul în august 1969 şi l-a primit pe Ceauşescu în Statele Unite în 1970 şi 1973. În timpul întîlnirii din 1973, cei doi preşedinţi au semnat o declaraţie comună care prevedea dezvoltarea relaţiilor pe bază de egalitate, respectul suveranităţii, independenţă, neamestec în treburile interne, avantaje comune şi neameninţarea sau utilizarea forţei.

Preşedintele Ford l-a primit pe Ceauşescu în iunie 1975 şi a vizitat România în luna august a aceluiaşi an.

Acordarea clauzei României, pentru prima oară, în 1975, urma să devină simbolul legăturilor speciale dintre cele două ţări şi cea mai substanţială concesie făcută de guvernele Nixon şi Ford României. Amendamentul Jackson–Vanik viza în mod special acordarea clauzei de emigraţie, şi SUA a folosit acest lucru pentru a convinge România să acorde viză de emigrare unui număr de peste 180.000 de persoane din 1975 pînă în 1988, cînd clauza a fost retrasă.

O dată cu venirea lui Carter la putere, în 1977, România a fost conştientă că drepturile omului vor ocupa un loc important în cadrul politicii externe a SUA. Carter şi consilierii lui au primit asigurări că România va da mai multă libertate emigrărilor spre SUA în cazurile de reîntregire a familiilor şi au apreciat relativa independenţă a României faţă de Moscova.

Astfel, Carter a continuat „relaţia specială" cu România şi a recomandat în fiecare an prelungirea clauzei. Carter l-a primit pe Ceauşescu în vizită de stat în aprilie 1978. Au existat şi alte vizite la nivel înalt între SUA şi România, ce-i drept mai rare faţă de ritmul intens al guvernelor Nixon–Ford. Relaţiile au cunoscut o nouă înflorire atunci cînd reprezentantul lui Ceauşescu la ONU a refuzat să se alăture colegilor săi din Pactul de la Varşovia, care au votat împotriva rezoluţiei ONU din ianuarie 1980 prin care se condamna invadarea Afganistanului de către sovietici, cu o lună mai înainte.

După Revoluţia din Decembrie 1989, au ieşit la iveală rapoarte care arătau că România vindea pe ascuns echipament militar sovietic Statelor Unite şi că familia Ceauşescu era direct implicată. Nici Kirk, nici Răceanu nu au cunoscut personal aceste vînzări, care avuseseră loc mai ales la sfîrşitul anilor '70.

În timpul primilor ani de guvernare ai lui Reagan, relaţiile dintre cele două ţări s-au desfăşurat relativ bine. Cu toate acestea, Congresul începuse să arate tot mai mult interes faţă de problemele drepturilor omului şi emigraţiei.

O problemă majoră a apărut atunci cînd România a anunţat, în octombrie 1982, că va cere emigranţilor să plătească statului român o sumă în valută reprezentînd cheltuielile făcute de acesta cu învăţămîntul superior. Acest decret încălca prevederile amendamentului Jackson–Vanik, care interzicea acordarea clauzei unei ţări care impunea mai mult de o taxă nominală emigranţilor.

După discuţii susţinute, guvernul României a fost de acord să nu aplice această taxă. La 1 iunie 1983, Reagan şi Ceauşescu au făcut un schimb de scrisori confidenţiale pe marginea acestui subiect. Ceauşescu a declarat că nu va aplica taxa, promisiune pe care a ţinut-o pînă la sfîrşitul carierei sale. Reagan şi-a reiterat sprijinul faţă de politica de independenţă a lui Ceauşescu şi a spus că va prelungi încă o dată clauza, promiţînd că Statele Unite vor examina posibilitatea acordării clauzei pe o perioadă de mai mulţi ani. Mircea Răceanu a participat la aceste negocieri şi la redactarea scrisorii României către Reagan. El l-a însoţit pe ministrul Afacerilor Externe, Ştefan Andrei, în călătoria sa la Washington. La 3 iulie 1983, Reagan a anunţat prelungirea cu încă un an a clauzei pentru România.

Datoria externă a României, din ce în ce mai mare, era un factor de iritare în relaţiile cu SUA. În 1982, această datorie depăşea 11 miliarde de dolari şi FMI l-a sfătuit pe Ceauşescu cum să-i facă faţă şi să-şi pună economia pe picioare.

Ceauşescu a iniţiat un program de reducere a datoriei. A reuşit cu preţul deteriorării considerabile a nivelului de trai al populaţiei, prin intermediul limitării drastice a importurilor (inclusiv a combustibilului) şi a exporturilor de alimente.

Reagan a recomandat prelungirea cu încă un an a clauzei pentru România, în iunie 1984. În Congres nu s-a auzit nici o voce împotrivă. Un motiv era acela că Ceauşescu se bucura de o publicitate favorabilă în SUA datorită hotărîrii sale de a trimite o echipă de sportivi care să participe la Jocurile Olimpice de Vară, ţinute în 1984 la Los Angeles, în timp ce Uniunea Sovietică şi aliaţii săi din Pactul de la Varşovia boicotau jocurile. Alt motiv era eliberarea din închisoare a părintelui Gheorghe Calciu-Dumitreasa, preot ortodox disident.

În a doua jumătate a anului 1984, relaţia SUA–România a început să se altereze. Un an mai tîrziu, această relaţie este suficient de proastă ca să-i determine pe Reagan, Bush şi pe secretarul de stat George Shultz să avertizeze conducerea României că trebuie să facă ceva pentru ca să liniştească îngrijorarea SUA faţă de respectarea drepturilor omului.

Ceauşescu abandonase demult tentativele de liberalizare ale anilor '60 şi încerca să modeleze România conform viziunilor sale despre o societate socialistă.

Politica lui Ceauşescu a atras după sine grave încălcări ale drepturilor omului. Securitatea avea „lumină verde" de la Ceauşescu pentru înlăturarea oricărei ameninţări a puterii sale. Ea a exercitat o supraveghere extensivă asupra persoanelor particulare.

În acelaşi timp, condiţia materială a vieţii în România a devenit din ce în ce mai cumplită. Insuficienţa industriei de stat şi restricţionarea a ceea ce mai rămăsese din comerţul particular şi din cultivarea pămîntului au înrăutăţit situaţia economică a populaţiei. Între timp, statul îi bombarda pe oameni cu propaganda referitoare la frumuseţea vieţii lor şi le cerea să-i aplaude pe Ceauşescu şi pe soţia lui, oriunde călătoreau.

(va urma)

Traducere de ADRIANA TUDOR

STELIAN TĂNASE
Playback

Sertarul fără-ncuietoare

STELIAN TĂNASE, **Playback**. Roman, Editura Fundației Culturale Române, 416 pagini, 4.900 lei

La loc comanda!

Oricît de mult am încercat, nu am reușit să mă „transpun" la 1983 pentru a-mi imagina cu ce ochi am fi citit atunci romanul lui Stelian Tănase. L-am fi inclus, probabil, din rațiuni de demolit cenzura, în categoria atît de cuprinzătoare a „romanului cu activiști" (ca să nu-i spunem „politic"), ca un fel de post cu parașiți pe scala unui radio în deșanțul de perfecționat ca să-i poată „prinde" și pe E. Barbu, Dumitru Popescu, D. Săraru, dar și pe Buzura, D.R. Popescu sau N. Breban, pe C. Țoiu, Lăncrănjan, G. Zanc, dar și pe Marin Preda, Al. Ivasiuc, Titus Popovici... și cîți alții. Ce bizară companie pentru „cazul Tănase" (Stelian, desigur)!

Dar de ce romanele celor citați au putut să apară, iar **Playback** nu? La curtea cuconului Ungheanu se credea pe atunci că din Stelian Tănase „se încearcă să se facă un caz politic", după cum spunea A. Silvestri. „N-ai auzit de biroul de fabricat dizidenți?" erai întrebat cu expertă maliție atunci cînd, naiv, te holbai în fața interdicției.

Adevărul e că însuși **tipul de talent** al lui Stelian Tănase, văzut în peisajul generației '80, deranja prin reiterarea mizei considerate apanajul strict al generațiilor imediat anterioare. Era un atentat la rezervația elefanților; la fieful „tematicii social-politice" și la fișetul pe care stătea scris de decenii: „puterea și adevărul". Elevul TR-ist dădea buzna la popota ghinărarilor. Peste poate! Din acest punct de vedere cel puțin, desantiștii conveneau oarecum, cantonați cum erau, de voie, de nevoie, în tehnicism și ludic asociativ, în palimpseste, intertextualitate, ironie, sau cînd tratau realul prin destine-ricoșeu, camuflînd în detalii și în vagul „atmosferei" descompunerea generală (cum se întîmpla în **Caravana cinematografică** a lui Groșan).

Pe de altă parte, tipul de talent – Agopian se mai putea salva (în fața cenzurii) prin dictatura oniricului, accentuarea suprarealității baroce, feeric-morbide etc. Dar cu Stelian Tănase – nu! El se ambiționa să poată la 1980 ce puteau Petru Dumitriu în 1950 și Breban la 1968. Și **să înțeleagă** ceea ce credea Silviu Brucan la 1950, dar **exact pe dos**! (Breban a fost „citit" încă de la început în scriitura lui Stelian Tănase, după cum Brucan a fost depistat – parțial – în figura activistului îmbătrînit în amăgiri cu care discută tînărul Luca în **Luxul melancolici**, romanul de debut al lui Stelian Tănase din 1982).

Patima puterii

Cum bine știm, unitatea de măsură a Prozatorului e testiculul. „Are sau n-are?" – asta-i marea întrebare inițială la un autor, cel puțin la cei de „factură balzaciană".

Atins de reverii, tandru și aburos escamotat în pliurile laitmotivului nostalgic al „Yesterday"-ului Beatles-ilor, **Luxul melancolici** nu fusese un pericol. **Playback**, însă – da. Aici respectiva unitate de măsură se vedea cu claritate. Se urmărea definirea unei epoci, se contura o tipologie, se distila diabolicul unui sistem, se caricaturiza semi-patetic o lume, se încerca anatomia nonsenclaturii, se etala falsificarea totalitară a realului: or, așa ceva nu se putea permite unui nou-venit care nu era nici „prinț-pe", nici Victor Petrini.

Absolvent de filosofie, politolog maniac (culmea! sovietolog înrăit, cu lecturi fabuloase-n domeniu), temperament sangvin și versatil cu orgoliu libanian de la vîrsta de 18 ani, Stelian Tănase e un amestec enervant (dar și înduioșător) de cultură și carierism, de epicureism aristocratic și activism debusolat, de americanism mercantil și tacla levantină, cu principii server liberaliste și utopii social-democrate. E dictatorial și falimentar, năvalnic, protejat și poltron la o adică. Nu-i cinic, e sentimental. Un narcisiac pe post de „fierment social și politic". Cartea lui de *entretiens* cu Alexandru Paleologu (nu știu de ce tot întîrzie să apară) îi revelă natura iscoditoare. Azi, după cum o arată **Securi și crize** (1993), excelentul său volum de articole politice care însumează parte din activitatea fostului editorialist de la „22", Stelian Tănase e departe de scriitura labirintică din **Playback**. Acum, arhitectul *Sferei politicii*, parlamentarul specializat în meandre și analistul cosmopolit, înghițit de hîrtoapele naționale, practică analiza limpede, rece, tăioasă apodictic. Cum să situezi, deci, în timp un roman atît de logoreic, dar a cărui mizã nu este subiectul, cît personajele și, mai ales, ideea? Cum să scrii pur și simplu despre carte, cînd te invadează ipostazele autorului?

Muncile lecturii

Vorbind la lansarea cărții, Alexandru Paleologu ofta cu necaz pomenind prima sută de pagini, atît de îndatorate tehnicilor narativ-cinematografice ale „noului roman francez". Așa este. Excesul de tehnică, suprapunerile de linii narative și partituri individuale omoară nu doar faptîcul, dar și miezul viu al istoriei. Și nu e vorba de-o cohortă de artificii menite să anestezieze Cenzura, căci și **Corpuri de iluminat**, a doua carte publicată de Tănase (1990), dar a treia în ordinea scrierii, deci după **Playback**, suferă de aceeași manie, să-i spunem: a supraimprimărilor și efectelor de bandă întoarsă, plus luminație stroboscopică (pentru a face apel la melomania pop-rock-blues a autorului). Abia cînd Stelian Tănase va scrie **cinstit**, balzacian, adică, va cîștiga și segmente de... electorat extraelitar. Și zău că e cazul s-o facă.

„Playback" va să zică falsitate (a receptorului, a emițătorului), vedetism incompetent, dedublare, prefăcătorie, narcoza audienței, *qui pro quo*, forma vidă, etern dedicată grimasei – și miezul ascuns într-o invariabilă mințire. Într-o societate ghidonată dindărăt, piezișă, din *off*, de dedesubt, unde nimic nu se face niciodată **frontal** și **în direct**, esențial e mereu ricoșeul, traiectul duplicitar.

„Playback" înseamnă **ființa care se face că este**, paralel cu neantul care **desface** totul. Înseamnă vizibilul adevărat dar neputincios față cu invizibilul omniprezent și veșnic ambiguu. Nu se mai știe cine, ce este și ce spune, nimic nu se schimbă, dar totul se înregistrează. Căci toate traseele umane descrise aici sînt **focalizate** pe banda securistului, sînt **jucate** în cursa de cobai, sînt **reduse** irepresibil la o schemă fabricată în birourile propagandei. Cît grotesc – atîta dramă, cîtă realitate – atîta absurd, cît tragic – atîta derizoriu. O lume de suflete moarte (motto-ul romanului tocmai din capodopera lui Gogol este extras: „E cova înfricoșător în aceste figuri apariții, care nici nu apucă să se contureze bine, că și dispar"), mica și oculta zeitate din Playback se numește Cicikov, iar cartea este recompunerea unui *puzzle* diavolesc.

„Cursa de șoareci"

Sîntem în 1962/63: dezghеț ușor, tranziție perfidă, criza rachetelor, blocada Cubei, pretexte: **Iulia Fitcal**, reporter TV de mare succes, frumoasă, impetuoasă, intrată-n meserie în toamna lui 1958, fostă-n amor cu Petru Dumitriu, **fabrica realitate**, „scotocește prin bourbele altora, pacient este fiecare, nimeni nu scapă". Ea deșiștează oficial vizuina în care își ascund sufletul. „Devenise un fel de simbol al binelui public", regizor și actor, mînuită de sistem și malformînd în rîndu-i realitățile. Inevitabilă, criza care-i fisurează existența. „Adevărul este un tot! m-am apărat prostește. Te înșeli, Fitcal, adevărul este o versiune, de fiecare dată una singură, cea care verifică practica, necesitatea unei perioade istorice." Inclusiv falimentara întrebare unamuniană (!): „Nu cumva sîntem visați de cineva?". Trecută la index o vreme, revenind triumfătoare la misia de a realiza o emisiune cu marele om de partid Pârvu, își descoperă **condiția-playback** („tot scotocind prin viețile altora, am uitat-o pe-a mea. Uneori trăiesc senzația că duc viața altuia, altorn"). „Reportera frenetică a deceniului destalinizării" moare în flăcări... dintr-o greșeală, firește.

Pârvu M. Vasile, noul subiect al Iuliei la emisiunea de butaforie umană. Marele activist „de centru" (între vechea și noua gardă), fost șantierist, jucîndu-și onest și din convingere rolul de lider, soț, tată, cadru integru, parvenit înduioșător și tiran caraghios la o adică (v. toată scena – ultragogoliană – a căciulii furate), care adună jucării teleghidate și patinează-n casă pe rotile (scenă antologică). Inevitabilă, criza care-l aduce în budoarul-confesional al Iuliei și revelația **condiției-playback**: „totul se petrece ca și cum un prezumtiv răuvoitor mi-ar inocula alt trecut, altă personalitate. Încerc să împiedic substituirea mea cu un impostor, dar vremurile și evenimentele se schimbă mult prea repede".

Maria, soția lui Pârvu, mediocritatea parvenită, blîndă, casnică, dar eșuată maladiv în adulter, rătăcind într-o inutilitate demență, de tristă și comică senilitate precoce. Ca și restul personajelor, și în cazul ei totul merge pe muchie de cuțit: cînd le iei în serios, devin grotești. Și invers.

Fane Mihăilescu, prietenul lui Pârvu, în rol de bufonul regelui, *raisonneur* sarcastic și insolent: „Nu trăim cum vrem, trăim cum putem, cum ne fac alții viața"; „să facem din om inversul lui: toți cei prezenți sînt absenți".

Aurel Trifu, șoferul de ștabi (fost la Petru Dumitriu, acum la Pârvu) al cărui vis de-o viață (de a conduce nu Volga de-acum, ci un Mercedes) îl face racolabil („Vinde-mi-l pe Pârvu... Nu se dumirea, păi dacă și tovarășii în funcție sînt supravegheați..."). Evadare din real, internare strategică la balamuc, derivă kafkiană („Trifu devine atent la ce se întîmplă în imediata lui apropiere. Cutare se trezește dimineața în patul lui transformat într-o gîngănie hidoasă, cutare rămîne fără nas..... Supranaturalul înfloărește"). Delator naiv și păgubos în contact cu **Copilu** („urîtă meserie ai! bagi zizania-n oameni, îi pîndești, țeși intrigi, îi duci la pierzanie, îi momești, le scurmi pasiunile, le-nchizi gura, le răscolești instinctele, nu-i lași să dearmă, pui preț pe ei negustorește") – securistul bucălat care-l lămurește că „scîrba și invidia și indiferența și prețuirea și adorarea cuiva duc la denunț. Ajuți după puterile tale la cunoașterea semenului, la apropierea dintre oameni".

Sergiu Lupu, primul șef al Iuliei, primul exemplu de cinică strivire a slujitorului de către Aparatul cu atîta fervoare slujit. Și primul care-i decodifică realitatea: „sper că nu faci imprudența să-ți iei jurnal, ți-ar fi fatal, dumnișoară, nu te iartă ăștia?"; „Zeul este un diavol. Sînt vremuri cînd imaginația capătă o febră, o putere capabilă să transforme orice închipuire în fapte concrete. Vremuri de magie în afara mecanismului cauzal"; „Diavolul a părăsit mlaștinile, gropile, hrubele, podurile. Bolește în mozul evenimentelor. Ai să-l găsești într-un loc bun, curtenitor, perfect adaptat. E un cineva"; „Te mulțumesc cu ce-ți oferem realitatea. Ajustat, renunți la un detaliu, îndulcești terțial. Cînd, de fapt, se cere aducerea închipuirii, ipotezelor de lucru, speranțelor, prognozelor în realitate. Năsecrirea și suprapunerea unei alte realități, de tip mental".

Luca Eugen, rugbistul coleric, umblat în turnee în Vest, coleric dar cu naturel șmițiter, cu succes la femei și avînt de ascensiune socială. Trecut la munca de jos, partide bogate de sex (citeodată... în scop umanitar) dar deturnate în scopul apropierii de Natașa, fata lui Pârvu, ceea ce-i deschide perspectiva Ministerului de Externe. Adaptarea pragmatică, prin indiferență... activă. **Rusescu**, lingăul intrigant, țuțăr pervers, „face parte din peisaj, din obiectele risipite prin încăperi, gînganie cu cotizația la zi, maestru de ceremonii", ce mai, diabolicul la dispoziția tuturor. Și **Parfenie Hijkl**, diavolașul sadic, fascinat de oamenii-cobai, regizînd curse de șoareci pentru bietele bipede terorizate de reflectarea stupidă dar crudă a geopoliticii în micile lor cuști pline de firimituri de caprici, frustrări, așteptări, maculări.

Iar în interstițiile pînzei urzite de păianjen textual – lumea „jonesciană" a casei de pe Armenească (vecinii lui Pârvu) – destine retrăite la foc mic, înregistrate de **Terțul**, agentul ascultărilor totale, vieți captive în cubul de gheață al istoriei (memorabile atmosfera pp. 114–123, conturele fabulos-bulgakoviene de la pp. 92–93, tehnica narativă de tipul pp. 80–81. N-are-a face că, la Stelian Tănase, limbajul tuturor mediilor sociale e invariabil același, că e neverosimil și că **autorul** se vede și se aude permanent **în locul** personajelor, pentru că fluxul verbal funcționează hipnotic, persuasiv).

Fără încrimnări teziste sau patetice, **Playback** închide existența românească a deceniilor totalitare într-un apocalips carnavalesc, unde (culmea travestirii morale!) poți ajunge să rizi de victime și să compătimești stăpînii. În final devine limpede că „activistul" e doar un pretext pentru a înțelege demonica deriziune a Puterii, că mulțimea figurilor de plan secund ține mai mult de Bosch decît de Daumier și că teribila vivacitate logoreică a naratorului ascunde tăcerea unei tristeți mult mai adînci decît revolta.

Ciudată senzație: dacă ar fi apărut cînd trebuia (în 1983), **Playback** ne-ar fi stîrnit admirația pentru „tehnicile narative" etc., ne-ar fi incitat să detectăm cîrlige sau chei pentru sertarele suprarealității ficționale, să extragem referințele ascunse, intertextualitatea ș.a.m.d. Acum, performanța tehnică (remarcabilă, desigur) captează mult mai puțin decît omenescul montat categorial „în playback" și decît ideea ce animă întreaga cazuistică. Ideea sufletelor moarte. Paradoxal (oare?), astăzi o simțim mai aproape decît o simțeam ieri. Așa încît **Playback**, roman „de sertar", nu are nevoie de chei. E un ser.ar fără-ncuietoare. Senzația captivității e cu mult mai puternică acum, în libertate. „Duduie Fitcal, ce-ar fi să ne transmiteți în direct apocalipsul?"

DAN C. MIHĂILESCU

JAN ZAHRADIL

O hartă politică a Cehiei

Spre deosebire de Polonia și Ungaria, comuniștii și apoi neocomuniștii cehi au fost atît de puternic discreditați din cauza regimului dur și represiv de dinaine de 1989, încît ei nu au mai putut găsi sprijin în rîndul maselor, nici măcar îmbrăcînd noua și moderna haină a social-democrației. Nivelul scăzut al influenței politice și sociale exercitate de Biserica Romano-Catolică și nivelul ridicat al ateismului în societatea cehă (peste 50%) le-au permis oamenilor să accepte mai repede partea materialistă a capitalismului, ceea ce nu s-a întîmplat în Polonia și Slovacia. Despărțirea de Slovacia – care paca, la acea vreme, cartea naționalismului și evita introducerea capitalismului liberal – a întărît sentimentul „occidental" în rîndul cehilor.

Succesul tranziției cehe a depins și de introducerea unui set de reforme economice, îndrăznețe și rapide, care au fixat o serie de concepte fundamentale ale politicii economice. Echipa de economiști a Cehiei era pragmatică și realistă în modul de abordare a problemelor. Politica monetară severă, liberalizarea prețurilor, introducerea privatizării pe bază de certificate, inflația scăzută, explozia de societăți particulare mici și mijlocii – toate acestea au fost pe larg prezentate și dezbătute în presă. O îmbunătățire rapidă a situației economice a dus la o mai mare acceptare a reformelor de către mase: 78% dintre cehi sînt de acord cu noul sistem al economiei de piață și 86% se așteaptă la o îmbunătățire a situației economice în următorii cinci ani.

O altă condiție a succesului a fost crearea unui sistem de partide care să acopere întregul spectru politic. Oamenii nu erau obișnuiți cu acțiunile diferitelor partide politice sau cu interacțiunea reformei sociale și politice. Nu au depășit ușor nici neîncrederea în partidele politice, după atîția ani de comunism.

Termenii cei mai des întrebuințați în viața politică a Cehiei sînt „stînga" și „dreapta", iar partidele politice i-au ajutat pe oameni să înțeleagă de ce parte a spectrului politic se află din punct de vedere pragmatic, referitor la colectivism versus individualism, la solidaritatea socială, la rolul administrației statului și la redistribuirea veniturilor.

În ultimii doi ani, identificarea partidelor s-a stabilizat. Un sondaj de opinie făcut în 1994 demonstrează faptul că oamenii se regăsesc în spectrul politic după cum urmează: dreapta – 10%; centru-dreapta – 27%; centru – 43%; centru-stînga – 15%; stînga – 5%. Sondajul a mai arătat și aprobarea față de noul regim politic (78%).

Ministerul de Interne al Cehiei a înregistrat pînă la ora actuală peste șaptezeci de partide politice, dar puține dintre ele influențează viața politică a țării. Dacă astăzi ar avea loc noi alegeri, doar 4 sau 6 partide ar trece de baremul de 5% necesar pentru a obține un loc în Parlament.

Spectrul politic

Iată care sînt cele mai puternice partide ce pot forma baza acestei coaliții.

Partidul Democrat Civic (ODS) este partidul aflat acum la putere și cel mai puternic partid din Republica Cehă. A fost înființat în aprilie 1991, după scindarea Forumului Civic, mișcare ce a înfăptuit „revoluția de catifea". ODS este conceput după modelul Partidului Conservator englez și a introdus în Cehia un conservatorism liberal de tip anglo-saxon, bazat pe conceptul de individualism. ODS se identifică strîns cu persoana lui Václav Klaus, actualul prim-ministru și președintele partidului. De la bun început, ODS s-a declarat a fi un partid realist și pragmatic din punct de vedere politic, dar și un partid cu principii, care își concentrează atenția asupra creării rapide a unei economii de piață și a transformării rapide a societății. Partidul se bucură de sprijin din partea tuturor claselor sociale, dar cei mai puternici susținători sînt studenții, oamenii de afaceri și alte categorii active în economie. ODS s-a aflat în centrul schimbărilor majore care au avut loc în Cehia, de la reformele sociale la separarea de Slovacia. Acesta este motivul pentru care ODS se bucură de loialitatea alegătorilor săi. Cu toate acestea, sondajele au indicat faptul că ODS și-a epuizat potențialul electoral și trebuie să se concentreze asupra stabilizării bazei existente.

Alianța Democratică Civică (ODA) este sora ODS și partenera sa la guvernare. Are aproape același profil ca ODS, dar a pornit ca un partid mai elitist, sprijinit mai ales de intelectualii din orașele mari. La alegerile din 1992 a obținut doar 6% din voturi. De atunci și-a schimbat imaginea, și-a pierdut caracterul dizident, a promovat o generație mai tînără de politicieni și, în general, a devenit un partid mai dinamic. Sondajele indică acum 13%. Între cele două partide nu există diferențe de ordin ideologic, ci doar în privința stilului diferit de lucru și a neînțelegerilor personale dintre lideri. Paradoxul este că existența paralelă a celor două partide pune blocul partidelor de dreapta într-o poziție mai puternică, dîndu-le alegătorilor orientați spre dreapta posibilitatea de a alege: în cazul în care schimbă partidul, alegătorii unui partid îl vor vota pe celălalt și nu un partid care are altă orientare. Acest lucru întărește poziția celor de dreapta.

Partidul Popular – Uniunea Democrat-Creștină (KDU-CSL) este unul dintre cele mai vechi partide din Cehia. Înainte de al II-lea război mondial a fost partidul nelipsit din nici un guvern ceh. În perioada comunistă a supraviețuit, printr-o colaborare tacită cu comuniștii, sub numele de Frontul Național. După 1989, conducerea compromisă a partidului a fost înlăturată și noii lideri, mai tineri, s-au străduit să schimbe profilul politic al KDU-CSL, transformîndu-l într-un partid mai de centru, de orientare democrat-creștină. Se bucură de sprijin mai ales în rîndul alegătorilor mai virstnici cu mai puțină educație și a celor mai legați de Biserica Romano-Catolică. Partidul nu ia parte la guvernare și își menține un procent de 6% din voturi.

Partidul Democrat Social Ceh (CSSD) este principalul partid de opoziție a conservatorilor liberali de la putere. Partidul a fost scos în afara legii în perioada comunistă și a fost reactivat la scurt timp după căderea regimului, în 1989. În 1992, CSSD a obținut doar 6% din voturi, însă de atunci și-a dezvoltat retorica de opoziție, cîștigînd popularitate în rîndurile muncitorilor și a celor cu o pregătire intelectuală mai slabă. Sondajele arată că acum ar obține 13% din voturi. CSSD este încă în faza de cristalizare și de căutare a unui program politic; el și-a consolidat poziția ca partid de centru-stînga și a ajuns o posibilă alternativă a actualei guvernări.

Partidul Comunist (KSCM) a urmat stilul dur și extremist al politicii comuniste. Susținerii lui resping toate schimbările democratice care au avut loc după 1989. Peste 50% din alegătorii comuniști au depășit vîrsta de 60 de ani. Acest factor, precum și scindările și luptele pentru putere din interiorul partidului au determinat scăderea numărului de voturi de la 12% la 8%.

Partidul Republican (SPR-RSC) este un partid de extremă dreapta care a intrat în Parlament, în 1992, obținînd 5% din voturi. De la alegeri, nu s-a observat nici o îmbunătățire a poziției sale în rîndul alegătorilor. Acest partid este preferat de majoritatea oamenilor neinstruiți, care sînt în general mai tineri, șomeri și frustrați.

Mișcarea Civic-Democraților Liberi (SD-OH) este condusă de foarte popularul Jiri Dienstbier, fost ministru al Afacerilor Externe. În ciuda popularității sale, membrii Forumului Civic nu au intrat în Parlament după alegerile din 1992, unde au participat sub numele de Mișcarea Civică. De atunci, ei s-au reorganizat într-un partid și încearcă să creeze o alternativă liberală de stînga la prezentul guvern.

✣

Această configurație politică stabilă a partidelor – dreapta, centru-dreapta, centru, centru-stînga – a asigurat succesul Republicii Cehe în avansarea spre o economie de piață și spre o democrație de tip liberal. Sprijinul permanent și masiv pentru coaliția guvernamentală le-a permis liderilor săi să actioneze rapid în introducerea reformelor economice necesare.

Traducere și adaptare după Uncaptive Minds de ADRIANA TUDOR

BANCA ROMANA PENTRU DEZVOLTARE S.A.
liderul modernizării și retehnologizării capacităților de producție

BANCA ROMANA PENTRU DEZVOLTARE S.A. derulează linii de credite externe, în lei și în valută, obținute de la prestigioase instituții financiare internaționale ca:
– BANCA INTERNATIONALĂ PENTRU RECONSTRUCȚIE ȘI DEZVOLTARE
– BANCA EUROPEANĂ PENTRU RECONSTRUCȚIE ȘI DEZVOLTARE
– BANCA EUROPEANĂ DE INVESTIȚII
Se acordă credite agenților economici cu capital privat sau cu capital majoritar de stat, în curs de privatizare, pentru înlesnirea accesului la tehnologiile de vârf, în vederea obținerii producției pentru export.
Creditele se acordă cu dobânzi avantajoase, perioadă de grație și alte facilități.
Agenții economici interesați, care sunt în posesia unor studii de fezabilitate fundamentate, se pot adresa pentru detalii, contactând specialiștii noștri de la sucursalele județene precum și de la Centrala BRD. – Direcția Generală de Creditare (d–ra Roxana Pană și dl. Aurel Tabără tel.6133200, 6144640 interior 334, 215)

BANCA ROMANA PENTRU DEZVOLTARE S.A.
Sediul Central: București, Str.Doamnei nr.4, sector 3

ABONAMENTE TRIMESTRIALE CU REDUCERE

reducere 14% cu ridicare de la redacție numai 4.500 lei!

reducere 11% cu expediere prin poștă numai 5.000 lei!

Cei interesați sînt rugați să expedieze prin mandat poștal suma corespunzătoare, pe adresa: *Revista "22", cont 45103532 BCR Filiala sector 1, Str. Londra nr. 10, București.*
Adeverințele (talon de pensie, adeverințe școlare etc.), valabile un an, se expediază pe adresa: *Revista "22" Calea Victoriei 120, sector 1, București*, **cu specificarea pentru** *Serviciul de Difuzare*.

SPECIAL, pentru pensionari, cadre didactice, elevi, studenți, foști deținuți politici și veterani de război:

reducere 33% cu ridicare de la redacție numai 3.500 lei!

reducere 29% cu expediere prin poștă numai 4.000 lei!

Abonamentele se pot achita și la sediul redacției.

Abonamentele cu reducere sînt sponsorizate de Asociația EST-LIBERTĂȚI

CITITORII DIN STRĂINĂTATE se pot abona la revista "22" depunînd costul abonamentului în conturile noastre deschise la **Banca Comercială Ion Țiriac S.A. București, Str. Doamnei nr. 12**: (pentru **dolari** în contul 4020253230, pentru **mărci** în contul 4020253231, pentru **franci francezi** în contul 4020253235, pentru **lire italiene** în contul 4020253234) sau (pentru orice fel de valută) trimițînd un cec (**money order**) pe adresa: Revista "22", Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România.

	1 an	6 luni	3 luni
– zona europeană:	80 $	40 $	20 $
	140 DM	70 DM	35 DM
	500 FF	250 FF	125 FF
	140.000 LIT	70.000 LIT	35.000 LIT
	56 £	28 £	14 £
– SUA, Japonia, Australia:	100 $	50 $	25 $

sau echivalentul în orice monedă convertibilă.

Revista "22" anunță exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizați de redacție (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

Redactor-șef: GABRIELA ADAMEȘTEANU; Redactori-șefi adjuncți: RODICA PALADE (societate, cultură); GABRIEL ANDREESCU (politic, filosofie, știință); Director artistic: DAN PERJOVSCHI. Secretar tehnic de redacție: ALEXANDRU CIRIP; Societate: OANA ARMEANU (șef serviciu); Politic: CEZAR PAUL-BĂDESCU; Secretar general de redacție: LAURA TOMA; Corectură: RADU DOBÂNDĂ; Procesare text: FLORIAN ȚOROPOC; Difuzare: MIRCEA IONESCU (șef serviciu), IOAN CONDOR, VLAD VIERU, CONSTANTIN SATALA; Gestiune: CORNELIA NICULAIE, ADELA BULGARU; Secretariat, difuzare: CRISTINA POPA; Fotoreporter: IULIAN FUIU. Rubrici permanente: ANDREI CORNEA, EMIL HUREZEANU, N.C. MUNTEANU, HORAȚIU PEPINE, ILIE ȘERBĂNESCU (comentarii politice și economice), RALUCA STROE-BRUMARIU, MARIAN CHIRIAC (săptămîna politică, revista presei), CEZAR BALTAG (istoria religiilor), H.-R. PATAPIEVICI (eseu), DAN C. MIHĂILESCU, MIHAI ZAMFIR, HORIA FLORIAN POPESCU (cronică literară), ERWIN KESSLER (cronică plastică). Corespondenți interni: IOAN MUȘLEA (Cluj), DANIEL VIGHI (Timișoara). Corespondenți externi: WILLIAM TOTOK (Berlin), ADRIAN NICULESCU (Milano), ION MIRON DAMIAN (Paris).
Tehnoredactare computerizată: „22". Tipărit la **FED**
Manuscrisele nepublicate nu se restituie
Redacția și administrația: București, Calea Victoriei 120. Tel 311.22.08, 614.17.76; Fax 311.22.08.
ISSN-1220-5761